

מאמר דא"ח

ביאור בדרך אפשר

אודות הקרבנות של ראש חודש, נאמר בתורה:

1 **וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ גֹזֵלִים**. וְיָדוּעַ דְּיוּקָהּ הַשְּׂאֵלָה שֶׁל
2 **הַזֶּהָרִים בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר** בַּפְּסוּק זֶה 'וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם' רֵאשֵׁי לְשׁוֹן
3 **רְבִים, וְכִי בְּמָה רֵאשֵׁי אֵינֻן לְסִיְהָרָא וְכוּ'** וְכִי כִּמָּה רֵאשֵׁי הֵם
4 לִירַח, וְאִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמָר 'רֵאשֵׁי'
5 בְּלִשׁוֹן רְבִים?

7 וּנְכַח מוֹפִיעָה שְׂאֵלָה זוֹ בְּהַמְשַׁךְ תַּעֲרִיב

8 לְאִדְמוּר 'הַרְשִׁיב': 'וְאִתָּא בּוּהַר, וְכִי

9 כִּמָּה רֵאשֵׁי אֵינֻן לְסִיְהָרָא, וְהָא לִית

10 רִישָׁא לְסִיְהָרָא אֲלָא שְׂמַשָּׂא דֵּאִיהוּ

11 רִישָׁא לְגַבְהָ כּוּ, וְכּוּדוּעַ דְּסִיְהָרָא הִיא

12 בְּחִינַת מַלְכוּת, וְהַהֲמַשְׁכָּה בְּמַלְכוּת הִיא

13 מִשְׁמַשׁ הוּי, בְּחִינַת זְעִיר אֲנַפִּין כּוּ,

14 וְאִם-כֵּן מַהוּ עֵינֵי רֵאשֵׁי ל' רְבִים כּוּ?

15 [וּמִשְׁמַיְךָ בּוּהַר], אֲלָא רֵאשֵׁי תְרִין כָּל

16 יִרְחָא וִירְחָא, דֵּאֵינֻן יַעֲקֹב וִיוֹסֵף...]

17 וְיִוְבֵן בְּהִקְדָּם פְּלִלוֹת הָעֲנָן

18 הַתּוֹכֵן הַכִּלְיִי דְרֵאשֵׁי חֳדָשׁ,

19 שְׁהָרֵי הַפְּסוּק וּבְרֵאשֵׁי

20 חֳדָשֵׁיכֶם קָאֵי מְכוּוֹן עַל כָּל

21 רֵאשֵׁי חֳדָשׁ, וְהָרֵי כָּל רֵאשֵׁי

22 הַחֳדָשִׁים נִמְשָׁכִים מֵרֵאשֵׁי

23 חֳדָשׁ נִסְיָן, רֵאשֵׁי חֳדָשׁ שֶׁל הַחֳדָשׁ

24 הָרֵאשׁוֹן עָלָיו נֶאֱמָר בְּתוֹרָה

25 הַחֳדָשׁ הַזֶּה (פְּזָה רֵאשֵׁי

26 וְקָדְשׁ⁴ וְעַל לְשׁוֹן הַכְּתוּב 'הַזֶּה',

27 אֲמָר בַּגְּמָרָא שְׁבַעֲיָבּוּר הַשְּׁנָה מִבְּיָאִים

28 בַּחֲשׁוֹן שִׁיקוּלִים שׁוֹנִים, כְּמוֹ צְרִכֵי

29 הַחַג וְצְרִכֵי הַצִּיבּוּר, אֲבָל בְּקִבְעוּת

30 רֵאשֵׁי חֳדָשׁ לֹא מִתְחַשְּׁבִים בְּצוּרִים אֱלוֹ

31 אֲלָא לְמִדֵּים מִהַכְּתוּב 'הַחֳדָשׁ הַזֶּה לְכֶם

32 רֵאשֵׁי חֳדָשִׁים', כּוּהָ רֵאשֵׁי וְקָדְשׁ. כְּלוּמַר,

33 כְּאִשְׁרֵי רֹאשִׁים אֵת הִירַח בְּמוֹלְדוֹ

34 ('כּוּהָ', מִקְרָשִׁים אֵת הַחֳדָשׁ) לְכֶם

35 רֵאשֵׁי חֳדָשִׁים, רֵאשֵׁי חֳדָשׁ הִיא

36 לְכֶם לְחֳדָשֵׁי הַשְּׁנָה⁵, וְמֵאֲזַ

ביאור בדרך אפשר

37 הַצִּיּוּר הָאֲמָר עַל רֵאשֵׁי חֳדָשׁ נִסְיָן
38 הַחֳדָשִׁים, שֶׁהֵם יְמֵי רֵאשֵׁי חֳדָשׁ שֶׁל כָּל הַחֳדָשִׁים בְּאֹפְן שֶׁנִּמְשָׁכִים
39 מֵרֵאשֵׁי חֳדָשׁ נִסְיָן, שֶׁנֶּקְבַּע לְרֵאשֵׁי חֳדָשִׁים, רֵאשֵׁי לְחֳדָשֵׁי
40 הַשְּׁנָה וְדַבַּר זֶה שְׂכַל רֵאשֵׁי חֳדָשׁ נִמְשַׁךְ מֵרֵאשֵׁי חֳדָשׁ נִסְיָן, מוֹסִיף כָּל רֵאשֵׁי
41 חֳדָשׁ 'שְׁנֵי וְעִלּוּי', וְכַפִּי שְׂמַמְשִׁיךְ
42 וּמְבָאֵר.

43 (ב) וְהָעֲנָן פְּזָה, פְּדֵאִיתָא כְּפִי

44 שְׂמוּבָא בְּמִדְרָשׁ⁶ עַל הַפְּסוּק

45 הַנּוֹכַח הַחֳדָשׁ הַזֶּה לְכֶם,

46 מִשְׁבַּחַר הַקְּבָ"ה בְּעוֹלָמוֹ

47 בְּתַחֲלִיל הַבְּרִיאָה קָבַע בּוֹ קָבַע

48 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם רֵאשֵׁי

49 חֳדָשִׁים וְשְׁנֵים, וּמִשְׁבַּחַר

50 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיַעֲקֹב וּבְנָיו בְּנֵי

51 יִשְׂרָאֵל קָבַע בּוֹ בְּעוֹלָם רֵאשֵׁי

52 חֳדָשׁ שְׁלֵ גְאוּלָּה. וְהֵינֵנוּ,

53 שְׂאָף עַל פִּי שְׁגָם לְפָנֵי זֶה

54 לְפָנֵי שְׂאֵר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָנֵי

55 יִשְׂרָאֵל עַל חֳדָשׁ נִסְיָן 'הַחֳדָשׁ הַזֶּה

56 לְכֶם' הֵיךְ רֵאשֵׁי חֳדָשִׁים שְׂקָבַע

57 הַקְּבָ"ה מִשְׁבַּחַר בְּעוֹלָמוֹ

58 (וְהֵינֵנוּ שְׂגָם שְׂאֵר הַקְּבָ"ה

59 שֶׁל רֵאשֵׁי חֳדָשִׁים שְׂהוּ בְּעוֹלָם

60 מִתְחִילַת הַבְּרִיאָה הֵיךְ בְּאֹפְן שְׁל

61 בְּחִירָה שְׂכַךְ בַּחַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

62 בְּרִצּוֹנוֹ), מְכַל מְקוּם, אֵינֵן זֶה

63 קִבְעוּת 'רֵאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשְׁנֵים' בְּתַחֲלִילַת

64 הַבְּרִיאָה מְגִיעַ לְהָעִלּוּי שֶׁנֶּעֱשָׂה

65 בְּעוֹלָם מִשְׁבַּחַר בְּיַעֲקֹב וּבְנָיו,

66 שְׂאָז קָבַע בּוֹ רֵאשֵׁי חֳדָשׁ שְׁל

67 גְאוּלָּה שְׂהוּא נַעֲלָה יוֹתֵר.

68 וּמִמְשִׁיךְ בְּמִדְרָשׁ לְבָאֵר הָעֲנָן

69 דְרֵאשֵׁי חֳדָשׁ שְׁל גְאוּלָּה

70 שְׂנַפְעַל בְּעוֹלָם מִשְׁבַּחַר הַקְּבָ"ה

בס"ד. ליל א' דר"ח אייר,

ה'תשל"ה

(הנחה בלתי מוגה)

1 **וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ גֹזֵלִים**. וְיָדוּעַ דְּיוּקָהּ

2 הַזֶּהָרִים בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר רֵאשֵׁי לְשׁוֹן

3 רְבִים, וְכִי בְּמָה רֵאשֵׁי אֵינֻן לְסִיְהָרָא וְכוּ'. וְיִוְבֵן

4 בְּהִקְדָּם פְּלִלוֹת הָעֲנָן דְרֵאשֵׁי חֳדָשׁ, שְׁהָרֵי הַפְּסוּק

5 וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם קָאֵי עַל כָּל רֵאשֵׁי חֳדָשׁ, וְהָרֵי

6 כָּל רֵאשֵׁי חֳדָשִׁים נִמְשָׁכִים מֵרֵאשֵׁי חֳדָשׁ נִסְיָן,

7 עָלָיו נֶאֱמָר הַחֳדָשׁ הַזֶּה (פְּזָה רֵאשֵׁי וְקָדְשׁ⁴) לְכֶם

8 רֵאשֵׁי חֳדָשִׁים רֵאשֵׁי חֳדָשׁ הוּא לְכֶם לְחֳדָשֵׁי הַשְּׁנָה⁵,

9 וּמֵאֲזַ נֶעֱשָׂה שְׁנֵי וְעִלּוּי בְּכָל רֵאשֵׁי חֳדָשִׁים,

10 שֶׁהֵם בְּאֹפְן שֶׁנִּמְשָׁכִים מֵרֵאשֵׁי חֳדָשׁ נִסְיָן,

11 שֶׁנֶּקְבַּע לְרֵאשֵׁי חֳדָשִׁים, רֵאשֵׁי לְחֳדָשֵׁי הַשְּׁנָה.

12 (ב) וְהָעֲנָן פְּזָה, פְּדֵאִיתָא בְּמִדְרָשׁ⁶ עַל הַפְּסוּק

13 הַחֳדָשׁ הַזֶּה לְכֶם, מִשְׁבַּחַר הַקְּבָ"ה

14 בְּעוֹלָמוֹ קָבַע בּוֹ רֵאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשְׁנֵים, וּמִשְׁבַּחַר

15 בְּיַעֲקֹב וּבְנָיו קָבַע בּוֹ רֵאשֵׁי חֳדָשׁ שְׁל גְאוּלָּה.

16 וְהֵינֵנוּ, שְׂאָף עַל פִּי שְׁגָם לְפָנֵי זֶה הֵיךְ רֵאשֵׁי

17 חֳדָשִׁים שְׂקָבַע הַקְּבָ"ה מִשְׁבַּחַר בְּעוֹלָמוֹ (וְהֵינֵנוּ

18 שְׂגָם עֲנָן זֶה הֵיךְ בְּאֹפְן שְׁל בְּחִירָה), מְכַל

19 מְקוּם, אֵינֵן זֶה מְגִיעַ לְהָעִלּוּי שֶׁנֶּעֱשָׂה מִשְׁבַּחַר

20 בְּיַעֲקֹב וּבְנָיו, שְׂאָז קָבַע בּוֹ רֵאשֵׁי חֳדָשׁ שְׁל

21 גְאוּלָּה.

22 וּמִמְשִׁיךְ בְּמִדְרָשׁ לְבָאֵר הָעֲנָן דְרֵאשֵׁי חֳדָשׁ שְׁל גְאוּלָּה שְׂנַפְעַל מִשְׁבַּחַר

(1) מאמר זה הוא המשך לב' המאמרים שלפניו – ד"ה כימי צאתך דאחש"פ וד"ה ויהי ביום השמיני דש"פ שמיני (לעיל ע' 56 ואילך; ע' 98 ואילך). (2) פינחס כת, יא. (3) ח"ג רמח, א. הובא באוה"ת פינחס ע' א'קסה. ע' א'קסו. רד"ה ובראשי חדשיכם תעריב (המשך תעריב ח"א ע' נד [ע]). ובכ"מ. (4) ר"ה כ, א. (5) בא יב, ב. (6) שמו"ר פט"ו, יא.

ביאור בדרך אפשר

1 בַּיַּעֲקֹב וּבְנָיו - שָׁבוּ בְּחֹדֶשׁ נִסְן נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְבוֹ
 2 בְּחֹדֶשׁ נִסְן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל, שְׁנֵאֲמַר⁷ בְּנִבְאוֹת מֵיכָה כִּימִי צֵאתְךָ
 3 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת בְּגֹאֲלָהּ הַעֲתִידָהּ, וּפִירוּשׁוֹ גַם
 4 שֶׁהַגֹּאֲלָהּ הַעֲתִידָהּ תְּהִיָּה בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁבוּ הִיָּתָה יְצִיאַת מִצְרַיִם, כְּנִסְן נִגְאָלוֹ
 5 וּבִנְיָן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל. וְהֵינּוּ,
 6 שֶׁהַבְּחִירָהּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 1
 7 בַּיַּעֲקֹב וּבְנָיו לְהִיּוֹת הַעַם הַנִּבְחָר 2
 8 שֶׁלּוֹ פְּעֻלָּה שְׁנֵגְאָלוֹ יִשְׂרָאֵל 3
 9 מִמִּצְרַיִם, הַחֵל מִהַנְּסִיָּם 4
 10 הַנִּפְלְאוֹת שֶׁהָיוּ בְּיוֹם 5
 11 הַרְאֵשׁוֹן שֶׁל חֵג הַפֶּסַח, 6
 12 הַתְּחִלָּת יְמֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ 7
 13 מִצְרַיִם, שָׁבוּ בְּרֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח 8
 14 שְׁהוּא יוֹם הִיְצִיאָהּ וְהַגֹּאֲלָהּ מִמִּצְרַיִם 9
 15 נִגְלָה עֲלֵיהֶם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁעַד 10
 16 אוֹ הָיוּ בְּגֹלוֹת בְּמִצְרַיִם מִלֶּךְ מִלְכֵי 11
 17 הַמְּלָכִים הַקְּבִ"ה בְּכַבּוּדוֹ 12
 18 וּבַעֲצָמוֹ וּגְאָלָם⁸, וְעַד 13
 19 לְהִמְשָׁךְ וְסִיּוּם הִיְצִיאָהּ 14
 20 מִמִּצְרַיִם בְּקִרְיַעַת יַם סוּף⁹. 15
 21 וְעַד לְהַתְּכַלִּית הַמַּטְרָה שֶׁל 16
 22 יְצִיאַת מִצְרַיִם וְקִרְיַעַת יַם 17
 23 סוּף, שֶׁכָּל זֶה הָיָה כְּדִי לְהַעֲלוֹתוֹ גּוֹ' אֶל אֶרֶץ 18
 24 לְהַעֲלוֹתוֹ גּוֹ' אֶת עַם יִשְׂרָאֵל אֶל 19
 25 אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה גּוֹ'¹⁰ כְּלִשׁוֹן 20
 26 הַכְּתוּב לִגְבֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם. וְעַל יְדֵי 21
 27 זֶה גִּילּוֹי הַאֲלוּקוֹת שֶׁהִיָּה בַּעַת יְצִיאַת 22
 28 מִצְרַיִם נִפְעַל גַּם שֶׁבְּנִסְן 23
 29 עֲתִידִין לְהִגָּאֵל בְּגֹאֲלָהּ הַעֲתִידָהּ, 24
 30 כְּפִי שְׁמִקְרָא מְפֹרָשׁ דִּיבְרֵי 25
 31 הַכְּתוּב הַזֶּה, בְּנִבְאוֹת מֵיכָה כִּימִי 26
 32 צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֶנּוּ 27
 33 נִפְלְאוֹת. וְכַמְדוּבָר בְּמֵאֲמָרִים 28
 34 שֶׁלִּפְנֵי זֶה¹¹ שְׁנֵי הַמֵּאֲמָרִים 29
 35 הַקּוֹדְמִים לְמֵאֲמַר זֶה, דִּיבּוּר־הַמַּתְחִיל 30
 36 יְכִימִי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁנֵאֲמַר 31
 37 בְּאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח וּדְיִבּוּר־הַמַּתְחִיל וְהִי 32
 38 בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי שְׁנֵאֲמַר כִּשְׁבַת פֶּרַשַׁת 33
 39 שְׁמִינִי, שֶׁנֶּה זֶה תַּשְׁלָ"ה, שְׁמֵאֲמַר זֶה בֹּא 34
 40 בְּהַמְשָׁךְ לָהֶם, שְׁאִין זֶה דְּבַר הַכְּתוּב 35

ביאור בדרך אפשר

שְׁמֵשׁוּוֹה בֵּין יְצִיאַת מִצְרַיִם לְגֹאֲלָהּ הַעֲתִידָהּ רַק סֵתֶם דְּמִיּוֹן, שְׁאֶרְאֶנּוּ
 נִפְלְאוֹת בְּגֹאֲלָהּ הַעֲתִידָהּ בְּדְמִיּוֹן וּבְדוּגְמַת יְמֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם, אֲלֵא זֶהוּ גַם עַל דְּרָף סִיבָה וּמְסוּכָב, סִיבָה (גּוֹרֵם)
 וְהוֹצֵאָה שֶׁהַעֲנָנִין דִּימִי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא הַסִּיבָה וְהַגּוֹרֵם
 לְאֶרְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת דְּלַעֲתִיד
 לְבוֹא. וְכֵן הוּא בְּנוֹגֵעַ
 לְהִמְשָׁךְ וְסִיּוּם דִּיְצִיאַת
 מִצְרַיִם בְּקִרְיַעַת יַם סוּף,
 שְׁהוּא קִרְיַעַת יַם־סוּף בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם
 הַסִּיבָה וְהַגּוֹרֵם לְהִמְסוּכָב
 הַתְּצִיאָה דְּבְקִרְיַעַת הַנְּהָר לַעֲתִיד
 לְבוֹא (כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר בְּנִבְאוֹת יְשִׁעְיָהּ,
 "וְהַחֲרִים ה' הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִיבַשׁ]
 אֶת לְשׁוֹן יַם מִצְרַיִם וְהַנִּיף יָדוֹ עַל הַנְּהָר
 בְּעִים [בְּחֻזֶק וּבְחֻזֶק] רוּחוֹ וְהַכְּהוּ
 לְשַׁבְעָה נְחָלִים"), שְׁזָהוּ מָה
 שְׁנֵאֲמַר¹² בְּתַהֲלִים הַפֶּה יַם
 לְיַבֶּשֶׁה בְּנְהָר יַעֲבְרוּ בְּרִגְלֵי
 שָׁם נִשְׁמָחָה בּוֹ, וְיִדְוַע
 הַבִּיאוּר¹³ בְּשִׁנּוּי הַלְּשׁוֹנוֹת
 בְּכַתּוּב, שְׁבַתְחִילַת הַפֶּסַח נֵאֲמַר
 הַפֶּה יַם לְיַבֶּשֶׁה, בְּלִשׁוֹן עֶבֶר,
 וּבְהַמְשָׁךְ נֵאֲמַר וּבְנְהָר יַעֲבְרוּ
 בְּרִגְלֵי, בְּלִשׁוֹן עֲתִיד, שְׁזָהוּ
 לְפִי שֶׁהַפֶּה יַם לְיַבֶּשֶׁה (לְשׁוֹן
 עֶבֶר) קָאֵי מִכוּון עַל קִרְיַעַת יַם
 סוּף שֶׁהִיָּתָה בְּעֶבֶר, בַּעַת יְצִיאַת
 מִצְרַיִם, וּבְנְהָר יַעֲבְרוּ בְּרִגְלֵי
 (לְשׁוֹן עֲתִיד) קָאֵי מִכוּון עַל
 בְּקִרְיַעַת הַנְּהָר דְּלַעֲתִיד לְבוֹא
 בַּעַת הַגֹּאֲלָהּ הַעֲתִידָהּ [וְכַמְרוּמֵז
 גַּם בְּמָה שְׁנֵאֲמַר¹⁴ בְּתוֹרָה
 (בְּשִׁירַת הַיָּם) עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ
 הַיָּם עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ, שְׁזָהוּ לְפִי
 דְּאִף שְׁאֲמָרוֹ זֹאת לְאַחֲרֵי
 הַהֶעֱבָרָה בְּיַם סוּף, שֶׁהָיָה הַשִּׁירָה
 נֵאֲמָרָה אַחֲרֵי קִרְיַעַת יַם־סוּף מְכַל
 עַל בְּקִרְיַעַת הַנְּהָר דְּלַעֲתִיד לְבוֹא [וְכַמְרוּמֵז גַּם בְּמָה שְׁנֵאֲמַר¹⁴ (בְּשִׁירַת הַיָּם)
 עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ הַיָּם עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ, דְּאִף שְׁאֲמָרוֹ זֹאת לְאַחֲרֵי הַהֶעֱבָרָה

(7) מיכה ז, טו. (8) הגדה של פסח פיסקא מצה זו, ולפנ"ז פיסקא וויציאנו. (9) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 34. וש"נ. (10) שמות ג, ח. (11) שבעה ערה 1. (12) תהלים סו, ו. (13) תו"ח בשלח רסד, ב [קפה, ג] ואילך. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושים לפסח (ויקרא ח"א) ע' רג ואילך. וראה לעיל ס"ע 99. (14) בשלח טו, טז.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 מקום נאמר יעבר לשון עתיד ולא 'עבר' לשון עבר, ומבואר
 2 בַּזְהָרִים הַמְתַחֵיל במאמר הפותח בפסוק תפל עליהם
 3 אִמְתָּהּ וּפְחַד הַגְּדוֹל¹³ לאדמו"ר האמצעי, שְׁקָאֵי שהכתוב 'עד יעבר
 4 עמך ה' עד יעבור עם זו קני' מכוון על שְׁתֵּי הַהֶעֱבְרוֹת (עד יעבר
 5 שְׁתֵּי פְעָמִים) שִׁיְהִי לְעֵתִיד
 6 לְבֹא וכמבואר שם שזהו בשיכות
 7 לשתי המריגות של זמן הגאולה,
 8 ימות המשיח ו'עולם הבא'.
 9 וְהִינּוּ, שְׁפִינּוֹן שְׁהַפֵּךְ הקדוש
 10 ברוך הוא יִם לִיבְשָׁה (בְּקָרִיעַת
 11 ים סוף), אֲזִי נַעֲשֶׂה פְתִיחַת
 12 וּסְלִילַת הַדָּרֶךְ (על דֶּרֶךְ
 13 הַיְדוּעָה¹⁶ בתורת החסידות בְּעֵנִין
 14 הלשון המצוי בוהר פְּתַח רַבִּי
 15 שְׁמַעוֹן ולא רק 'אמר רבי שמעון'
 16 שהכוונה לפתיחת וסלילת הדרך)
 17 לְעֵנִין דְּבִנְיָהּ יַעֲבֹרוּ בְּרַגְלֵי
 18 לְעֵתִיד לְבֹא, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר¹⁷
 19 על בקיעת הנהר לעתיד לבוא וְהִנִּיף
 20 הקדוש ברוך הוא יְדוֹ עַל הַנְּהָר
 21 וְגו', וְעַד לְעֵנִין דְּשֵׁם נִשְׁמַחָה
 22 בו שהוא סיום הכתוב 'הפך ים
 23 ליבשה'. וְכַל זֶה יֵצֵאת מִצְרַיִם,
 24 ובהמשך לה קריעת ים סוף ובקיעת
 25 הנהר לעתיד לבוא נִקְלַל פְּרָאשׁ
 26 חֲדָשׁ שֶׁל גְּאוּלָּה ראש חודש ניסן
 27 שְׁנִקְבַע מִשְׁבַּח הַקַּבָּ"ה
 28 בַּיַּעֲקֹב וּבְנָיו.
 29 ג) וַיֵּשׁ לְקִשְׁרֵהּ זֶה גַם עִם מַה
 30 שְׁנַאֲמַר¹⁸ בתהילים, בפרק שמתאים
 31 למספר שנותיו של הרבי החל מ"א
 32 ניסן שנה זו, תשל"ה, בקשה מהקדוש
 33 ברוך הוא זְכֹר עֲדַתְךָ קְנִיַת קָדֶם
 34 הם בני ישראל גְּאוּלָּה שְׁבֹט
 35 נַחֲלֶתְךָ הַר צִיּוֹן זֶה שְׁכֵנֶתְךָ בו.
 36 דְּהִנְהָ, קָדֶם פִּירוּשׁוֹ לְפָנָי
 37 בְּרִיית עוֹלָם (כְּפִירוּשׁ רַש"י).
 38 וְעַל זֶה נֶאֱמַר עֲדַתְךָ גו' קָדֶם.

ש בני ישראל קדמו לעולם כְּדִאִתָּא כפי שמובא בַּמְדְרָשׁ¹⁹ שְׁבַעֲהָ²⁰
 דְּבָרִים קְדָמוֹ לְבְרִיאַת הָעוֹלָם כו', יִשְׂרָאֵל מִנִּין, שְׁנַאֲמַר
 זְכֹר עֲדַתְךָ קְנִיַת קָדֶם (וְכַפִּי שְׁמֹסִיִּים במדרש, שְׁמַחְשַׁבְתָּן שֶׁל
 יִשְׂרָאֵל קְדָמָה לְכָל דְּבָר). וְעֵנִין זֶה שְׁבֵנִי יִשְׂרָאֵל קְדָמוֹ לְעוֹלָם
 הוּא בְּאוֹפֵן שֶׁל קִנְיָן (קְנִיַת),
 שְׁמוּרָה עַל חֲבִיבוֹת יְתִירָה²¹.
 וּמִזֶּה מוֹבָן, שְׁתוֹכֵן פְּנִימִיּוֹת
 הָעֵנִין דְּעֲדַתְךָ קְנִיַת קָדֶם
 ה'קנין' שהקדוש ברוך הוא קנה את בני
 ישראל לפני בריאת העולם הוּא עַל
 דֶּרֶךְ עֵנִין בְּחִירַת הַקַּבָּ"ה
 בַּיַּעֲקֹב וּבְנָיו שְׁכָמוֹר לְעִיל הַרִי זֶה
 עֵנִין נַעֲלָה יוֹתֵר מִכְּלֻלוֹת הַבְּרִיאָה.
 וְכֵשֶׁם שְׁכַתּוֹצְאָה מִזֶּה שְׁבַחַר
 בַּיַּעֲקֹב וּבְנָיו קָבַע לָהֶם הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לִיעֲקֹב וּבְנָיו רֵאשׁ חֲדָשׁ
 שֶׁל גְּאוּלָּה שְׁבוֹ נִגְּאָלוֹ
 מִמִּצְרַיִם, וְהַבְּחִירָה פְּעֵלָה עֵנִין שֶׁל
 גְּאוּלָּה הִנְהָ גַם כְּתוֹצְאָה
 מִהָעֵנִין דְּעֲדַתְךָ קְנִיַת קָדֶם
 שְׁהוּא עֵנִין דּוּמָה לְעֵנִין הַבְּחִירָה
 נִמְשָׁף לְהִיוֹת גְּאוּלָּה שְׁבֹט
 נַחֲלֶתְךָ וְגַם ה'קנין' פֵּעַל עֵנִין שֶׁל
 גְּאוּלָּה, וְעַד לְסִיּוּם וְתַכְלִית
 הַמַּטְרָה הַסּוֹפִית שֶׁל כְּוִנוֹת
 הַגְּאוּלָּה, לְהַעֲלוֹתוֹ גו' אֶל
 אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה, לְהַבִּיא אֶת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁזָהוּ מַה
 שְׁנַאֲמַר בַּפְּסוּק זֶה הַר צִיּוֹן זֶה
 שְׁכֵנֶתְךָ בו, שְׁקָאֵי שְׁמִכּוּן עַל
 אֶרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, שְׁעֵלִיה נֶאֱמַר
 בַּחֲזוֹרָה שְׁהִיא אֶרֶץ אֲשֶׁר גו' עֵינֵי
 הַגּוֹ' אֶלְקִיךָ בְּהַ מְרִשִׁית

(15) נוסף על הפירושו הפשוט בזה (ראה פרש"י עה"פ). (16) ראה סה"מ תרע"ח ע' רפג. תרפ"ח ע' קב. וראה גם בהנסמך בתורת מנחם ספר המאמרים חשון ע' רעח הערה 16. 17) ישע"י יא, טו. 18) תהלים עד, ב. ולהעיר, שע"פ המנהג לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חייו (סה"מ י"א ניסן ח"א בתחלתו) – הותחל ב"א ניסן שנה זו (תשל"ה) אמירת מזמור זה. 19) ב"ר פ"א, ד. 20) כ"ה בכ"מ בדא"ח (ובכ"ר שם: ששה). וראה פסחים נד, א. תנחומא נשא יא. 21) ראה מדרש שמואל לאבות פ"ו, יא.

ביאור בדרך אפשר

1 השָׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה²². וְזֶהוּ גַם מֵה שֶׁכָּתַב רִשׁוֹי
 2 בְּהִתְחַלֵּת פִּירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה עַל הַפְּסוּק²³ בְּרֵאשִׁית בְּרָא
 3 אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק כֹּה' מֵה
 4 טַעַם פֶּתַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הַתּוֹרָה בְּבִרְאשִׁית, מִשׁוּם כַּח²⁴
 5 מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לָהֶם
 6 נִחְלַת גּוֹיִם, כִּלְשׁוֹן הַכְּתוּב
 7 בַּתְּהִלִּים (וְזֶה לְשׁוֹן רִשׁוֹ: אִמַר רַבִּי
 8 יִצְחָק: לֹא הִיָּה צִירִךְ הַתַּחֲתִיל אֵת
 9 הַתּוֹרָה אֲלֵא מִהַחֲדוּשׁ הַזֶּה לְכֶם, שְׁהִיא
 10 מִצּוּה רֵאשׁוֹנָה שֶׁנִּצְטוּרָה בְּיִשְׂרָאֵל. וּמֵה
 11 טַעַם פֶּתַח בְּבִרְאשִׁית, מִשׁוּם כַּח מַעֲשֵׂיו
 12 הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לָהֶם נִחְלַת גּוֹיִם, שֶׁאֵם
 13 יֵאמְרוּ אֲוֹמוֹת הָעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל לְסַטִּים
 14 אַתֶּם שִׁכַּחְתֶּם אֲרֻצוֹת שֶׁבַעָה גּוֹיִם, הֵם
 15 אֲוֹמְרִים לָהֶם, כֹּל הָאָרֶץ שֶׁל הַקְדוּשׁ
 16 בְּרוּךְ הוּא הִיא, הוּא בְּרָאָה וְנִתְּנָה לְאִשְׁר
 17 יִשְׂרָאֵל בְּעֵינָיו. בְּרֻצוֹנוֹ נִתְּנָה לָהֶם, וּבְרֻצוֹנוֹ
 18 נִטְלָה מֵהֶם וְנִתְּנָה לְנוֹ, הֵינְנוּ,
 19 שֶׁמִּצַּד הַעֲנִיָּן הַבְּרֵאשִׁית,
 20 שֶׁמּוֹרָה עַל רֵאשִׁית וְתַחֲתִילַת
 21 כָּל הַעֲנִיָּנִים (קָדָם), שֶׁזֶּהוּ מֵה
 22 שִׁישְׁרָאֵל נִקְרָאוּ רֵאשִׁית כִּלְשׁוֹן
 23 הַכְּתוּב בִּירְמִיָּה 'קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לֵה'
 24 רֵאשִׁית תְּבוּאָתָה' (שֶׁמִּצַּחֲשָׁבְתָן שֶׁל
 25 יִשְׂרָאֵל לְמַעַלָּה בְּאֻלּוֹקוֹת קָדְמָה
 26 לְכָל דָּבָר לְמַחֲשָׁבָה וְהִרְצוֹן הָאֻלּוּקִי
 27 בְּכָל שְׂאֵר הַנְּבִרָאִים), מִצַּד מַעַלָּה
 28 גְּדוּלָּה זֶה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם הִירְאִישִׁית'
 29 וְהִקְדַּם' נִיתְּנָה לָהֶם אָרֶץ
 30 יִשְׂרָאֵל (אֲלֵא פְדִי שֶׁעֲנִיָּן זֶה
 31 שֶׁל נִתְּנָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל
 32 יְהִיָּה בְּאֻפְּן דִּיתְרוֹן הָאֹר מִן
 33 הַחֶשֶׁךְ וְיִתְרוֹן הַחֶכְמָה מִן
 34 הַסְּכָלוֹת²⁵, שְׂאוּ יֵשׁ בּוֹ חִידוּשׁ
 35 וּמַעַלָּה גְּדוּלָּה בְּמִיּוּחַד הֵינְנוּ בְּאֻפְּן
 36 דְּאִתְּפָּא כְּפִיִּית וְהַכְּנַעַת הִרַע לְטוֹב
 37 וְעַד לְאִתְּפָּא חֲשׂוֹכָא
 38 לְנִהוּרָא²⁶ לְהַפִּיכָת הַחוּשׁן עֲצֻמו
 39 לְאוֹר, וְאִתְּפָּא הִיא עֵינִן נַעֲלָה יוֹתֵר מֵאִתְּפָּא, לְכֵן הִיָּה זֶה נִתְּנָה
 40 הַתּוֹרָה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֻפְּן שֶׁתְּחִילָה בְּרֻצוֹנוֹ נִתְּנָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

ובראשי חדשיכם תקריבו גוי

ביאור בדרך אפשר

41 לָהֶם לְאוֹמוֹת הָעוֹלָם, נִחְלַת גּוֹיִם, וְאַחַר כֵּן נִטְלָה מֵהֶם וְנִתְּנָה
 42 לָנוּ - לְשִׁבְט נִחְלָתְךָ, כְּפִי שֶׁבִּנֵי יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים בְּפִסּוּק זֶה 'זְכוּר עֲדַתְךָ
 43 קִנִּית קִדְם גְּאֻלַּת שִׁבְט נַחֲלַתְךָ' נִחְלָתוֹ שֶׁל הַקְּבָ"ה, וּבְאֻפְּן שֶׁל
 44 נִתְּנָה (כִּלְשׁוֹן הַכְּתוּב לְתַת לָהֶם, וְכִלְשׁוֹן חוֹ"ל שֶׁהוּבָא בְּפִירוּשׁ רִשׁוֹי
 45 נִתְּנָה לְנוּ), מִיָּדוּ הַמְּלָאָה
 46 הַפְּתוּחָה הַקְדוּשָׁה וְהִרְחָבָה²⁷
 47 שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהִרִי כָּל
 48 הַנּוֹתָן (וְעַל אַחַת בְּמָה וּכְמָה
 49 כְּאֲשֶׁר הַנּוֹתָן הוּא הַקְּבָ"ה²⁸)
 50 בְּעֵינֵי יָפָה נּוֹתָן²⁹ כְּדַבְּרֵי חוֹ"ל
 51 בְּגִמְרָא לְגַבֵּי הַנּוֹתָן לְחַבְרוּ מִתְּנָה וְיֵשׁ
 52 סַפֵּק מֵה נִלְלָה בְּנִתְּנָה, שֶׁמֶן הַסַּתֵּם נִתָּן
 53 גַּם אֵת הַחֶלֶק שֶׁבְּסַפֵּק כִּי "כֹּל הַנּוֹתָן
 54 בְּעֵין יָפָה נּוֹתָן" וְאֵם כֵּן הוּא בְּנִתְּנָה
 55 שֶׁל אָדָם, קָל וְחוֹמֵר שֶׁנִּתְּנָה שֶׁל
 56 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִיא בּוֹדֵאִי 'בְּעֵין
 57 יָפָה'.
 58 (ד) אִף עֲדִינִן צְרִיף לְהַבִּין
 59 גּוֹדֵל הָעֵילוּי דִּיצִיאַת מְצָרִים,
 60 כְּמִדּוּבָר לְעֵיל בְּמִאֲמָרִים דִּיבּוּר
 61 הַמַּתְחִיל 'כִּימִי צֵאתְךָ מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם
 62 וְדִיבּוּר הַמַּתְחִיל 'יְהִי בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי'
 63 הַנּוֹכְרִים לְעֵיל בְּאֲרוּכָה¹¹
 64 שֶׁלְּכֹאזְרָה אֵינוֹ מוֹכֵן מֵהוּ
 65 הָעֲנִיָּן דְּכִימִי צֵאתְךָ מֵאֲרֶץ
 66 מִצְרַיִם אֲרָאָנוּ נְפִלְאוֹת,
 67 וּמִשְׁמַעוֹת הַדְּבָרִים הִיא שְׁבִשְׁבִיל
 68 הָעֲנִיָּן דְּאֲרָאָנוּ נְפִלְאוֹת כִּדִּי
 69 שִׁיְהִיו גִּילּוּי הָאֻלּוֹקוֹת וְהַנִּסִּים
 70 וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁל הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה יֵשׁ
 71 צוֹרֵךְ בְּהִתְחַלָּה דִּימִי צֵאתְךָ
 72 מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם וְכֹאמּוֹר שִׁיְצִיאַת
 73 מִצְרַיִם הִיא סְלִילַת הַדְּרֵךְ וְהַפְּתִיחָה שֶׁל
 74 הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה [וְכִמּוֹ שְׁבִשְׁבִיל
 75 הָעֲנִיָּן דְּבִנְיָהר יַעֲבְרוּ בְּרִגְל
 76 בְּקִיעַת הַנְּהוּר לְעִתִּיד לְבוֹא יֵשׁ צוֹרֵךְ
 77 בְּעֵינֵי דְהַפֵּךְ יָם לְיַבֶּשֶׁה קִרְיעַת
 78 יָם סוּף], וְהַדְּבָר תְּמוּהָ כִּי הִרִי
 79 לְעִתִּיד לְבוֹא יְהִיָּה הָעֲנִיָּן דְּזִכְרִית יְצִיאַת מִצְרַיִם רַק בְּדִרְךָ
 80 טְפִלָּה³⁰ לְעִיקֵךְ שֶׁהוּא הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה (כְּדַבְּרֵי הַגְּמָרָא, 'אִמַר לָהֶם בֶּן זֹמְרָא

(22) עקב יא, יב. (23) בראשית א, א. (24) תהלים קיא, ו. (25) ע"פ קהלת ב, יג. (26) זח"א ד, א. (27) ברכה שלישית דברכת המזון. (28) ראה גם לקו"ת האזינו עב, ב. (29) רמב"ם הל' מכירה פכ"ה ה"ד (מב"ב סה, א). הל' זכ"י ומתנה פי"א הכ"ב (מב"ב עא, סע"א). ועוד. (30) ברכות יב, סע"ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לחכמים וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח והלא כבר נאמר הנה ימים
 2 באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חיי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים
 3 כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל
 4 הארצות אשר הדחתים שם, אמרו לו לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אלא
 5 שתהא שעבוד מלכות עיקר ויציאת
 6 מצרים טפל לוי"ו. ואם פן, מאחר
 7 שלעתיד לבוא ענין יציאת מצרים יהיה
 8 טפל לענין הגאולה העתידה מהו
 9 הצורך בענין דימי צאתך
 10 מארץ מצרים בתור הכנה והקדמה
 11 וסולל הדרך כדי שיוכל להיות
 12 הענין דארצנו נפלאות בגאולה
 13 העתידה?
 14 וגם צריך להבין בנוגע לימי
 15 צאתך מארץ מצרים גופא
 16 עצמם) בענין החילוק ההבול
 17 בין יציאת מצרים לקריעת ים
 18 סוף, מהו הטעם שעיקר
 19 ההדגשה היא על הענין
 20 דיציאת מצרים דוקא יתר
 21 מאשר על קריעת ים-סוף שהיא נס
 22 גדול שבו הסתיימה היציאה ממצרים,
 23 וכמו בנוגע למתן תורה
 24 [שעל זה מתן תורה נאמר]³¹
 25 בתורה שהקדוש ברוך הוא אמר למשה
 26 רבנו בהוציאך את העם
 27 ממצרים תעבדון את האלקים
 28 על החר הזה (מתן תורה על
 29 הר סיני), שאז בעת מתן תורה
 30 היתה החירות האמיתית
 31 משעבוד מצרים (ושעבוד
 32 דכל המלכויות ובמתן תורה בני
 33 ישראל השתחררו, בעצם, גם משעבוד
 34 לכל המלכויות האחרות, ולא רק
 35 משעבוד מצרים), כמאמר רז"ל
 36 בכרייתא דקנין תורה³² הפרק
 37 השישי של פרקי אבות, שהוא בעצם
 38 'ברייתא' ולא משנה, ובו מדובר על
 39 מעלת התורה ועל הדרכים שהתורה

נקנית בהם על הפסוק³³ חרות על הלוחות שנאמר בתורה
 בלוחות ראשונות, אל תקרי חרות אלא חירות], דכתיב³⁴
 שבמתן תורה נאמר (וזה הפתיחה של עשרת הדברות) אנכי הו' אלקיך
 אשר הוצאתיך מארץ מצרים. ובהקדים הדייק הדיוע³⁵,
 במפרשים ובתורת החסידות מדוע
 נאמר אנכי גו' אשר
 הוצאתיך מארץ מצרים, ולא
 נאמר אשר בראתי שמים
 וארץ, וההסבר הוא פי, בכריאת
 שמים וארץ מאין העדר
 המציאות ליש מציאות מוחשית לא
 רואים גם של שינוי הטבע כי
 אין בכך שינוי טבעו של דבר מכפי
 שהיה קודם לכן, ואילו יציאת
 מצרים הוא ענין של גס הכי
 גדול, שאף על פי שפרעה
 היה בתוקף הכי גדול
 (כמבואר בזהר ריש פרשת
 בא אל פרעה³⁶), ועד כדי כך
 היתה השליטה והמשלה של פרעה
 תקיפה שאפילו עבד אחד לא
 היה יכול לברוח משם³⁷, אף
 על פי כן היה הענין דיציאת
 מצרים של עם שלם, מצד אנכי
 הו' אלקיך, אנכי דייקא,
 והכתוב מדייק ואומר 'אנכי' כי הכוונה
 לענין האלוקות שלמעלה שנעלה
 יותר מהו' שגם שאפילו הוא
 שם הו' למעלה מאלקיך ואנכי
 נעלה עוד יותר משם הו', ורק על
 ידי זה כשהתגלה 'אנכי' היה
 יכול להיות הענין דהוצאתיך
 מארץ מצרים. ולכן הענין
 דיציאת מצרים הוא עמוד
 חזק (פלשון הדיוע בחינוך³⁸
 'ספר החינוך' על תרי"ג מצוות)
 בענין תורה ומצוותיה,
 שקשורים עם זכר ליציאת
 מצרים וכיון שביציאת מצרים היה

(31 שמות ג, יב ובפרש"י. 32 אבות פ"ו, ב. 33 תשא לב, טז. 34 יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו. 35) ראה ראב"ע יתרו שם, א. כוזרי מאמר א סכ"ה. סידור (עם דא"ח) רפד [תטז], ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושים לפסח (ויקרא ח"א) ע' תא. סה"מ עטר"ת ע' שס ואילך. ה'ש"ת ע' 20. תש"ז ע' 208. לקו"ש ח"א ע' 235. ד"ה בשעה שהקדימו כו' דערב חג השבועות פ"ג (לקמן ע' 225). 36) זח"ב לד, א. 37) מכילתא ופרש"י יתרו יח, ט. 38) מצוה כא.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 נס גדול של שינוי הטבע הקיים, מובן מדוע יש קשר מיוחד בין יציאת
2 מצרים למתן תורה. אף עדיין צריך להבין, פירוש הדייקן³⁹
3 השאלה מדוע לא נאמר אנכי הוי' אלקיך אשר קרע את
4 הים, שהרי גם בקריעת ים סוף היו נסים גדולים ביותר
5 כמו ביציאת מצרים, ועד
6 שדוקא בנוגע לקריעת ים 1 ליציאת מצרים. אף עדיין צריך להבין, פירוש
7 סוף מצינו שהו ענין קשה 2 הדייקן³⁹ מדוע לא נאמר אנכי הוי' אלקיך אשר
8 כפיכול לגבי הקב"ה (כדברי 3 קרע את הים, שהרי גם בקריעת ים סוף היו
9 חז"ל קשה כו' בקריעת ים 4 נסים גדולים ביותר כמו ביציאת מצרים, ועד
10 סוף⁴⁰) ? 5 שדוקא בנוגע לקריעת ים סוף מצינו שהו ענין
11 ה) והביאור בזה (על פל 6 קשה כפיכול לגבי הקב"ה (קשה כו' בקריעת
12 פנים לפחות נקודת הענין), 7 פנים
13 דהנה, הטעם שהענין 8 ה) והביאור בזה (על פל פנים נקודת הענין),
14 דקריעת ים סוף נקרא דבר 9 דהנה, הטעם שהענין דקריעת ים
15 קשה לגבי הקדוש ברוך הוא כביכול, 10 סוף נקרא דבר קשה, הוא, לפי שהוצרכה להיות
16 הוא, לפי שהוצרכה להיות 11 הפיכת הים לכיבשה, כמו שנאמר⁴¹ בתורה
17 בעת קריעת ים סוף הפיכת הים 12 הלכו בתוך הים בפישה, והיינו, שאף על פי
18 לכיבשה, כמו שנאמר⁴¹ בתורה 13 שנקבע למטה באופן דלא ישבתו⁴² שיש מקום
19 ובני ישראל הלכו בתוך הים 14 של ים ויש מקום של יבשה, ויש גבול בינתיים,
20 בפישה, והיינו, שאף על פי 15 כמו שנאמר⁴³ שמתה חול גבול לים, והסיבה
21 שנקבע למטה באופן דלא 16 לכוף שפך הוא למטה היא בגלל שגם למעלה
22 ישבתו⁴² כדבר קבוע שאינו משתנה 17 יש עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין
23 שיש מקום של ים וגבול בינתיים 18 דאתגליין, וביניהם יש גבול ופרסא כו'
24 של יבשה, ויש גבול בינתיים 19 (כמבואר בארופה בספרי קבלה⁴⁴), אף על פי
25 והים ויבשה אינם מעורבים זה בזה 20 כן, נעשה שינוי בתכלית שהים נהפך ליבשה,
26 אלא נבדלים זה מזה, כמו 21 הן למטה והן בכל העולמות (נבקעו כל מימות
27 שנאמר⁴³ שמתה חול גבול 22 שבעולם⁴⁵), ועד אפילו למעלה מאצילות
28 לים (לשון הכתוב בנבואת ירמיה, 23 בשער האמונה לשער ונעשה
29 "האותי לא תיראו נאם ה' אם מפני לא 24 האמצעי⁴⁶). וענין זה היה בשני אפנים⁴⁷. לדעת
30 תחילו אשר שמתה חול גבול לים חק 25 הזוהר⁴⁸ - בדרך מלמטה למעלה, שבריאה
31 עולם ולא יעברנהו ויתגעשו ולא יוכלו 26 האמצעי⁴⁶). וענין זה היה בשני אפנים⁴⁷. לדעת
32 והמו גליו ולא יעברנהו⁴⁹). והסיבה 27 הזוהר⁴⁸ - בדרך מלמטה למעלה, שבריאה
33 לכוף שפך הוא למטה שיש ים 28 האמצעי⁴⁶). וענין זה היה בשני אפנים⁴⁷. לדעת
34 ויבשה ובין הים ליבשה יש גבול היא 29 הזוהר⁴⁸ - בדרך מלמטה למעלה, שבריאה
35 בגלל שגם למעלה בעולמות 30 האמצעי⁴⁶). וענין זה היה בשני אפנים⁴⁷. לדעת
36 העליונים הרוחניים יש עלמין 31 הזוהר⁴⁸ - בדרך מלמטה למעלה, שבריאה
37 סתימין דלא אתגליין עולמות 32 האמצעי⁴⁶). וענין זה היה בשני אפנים⁴⁷. לדעת
38 סתומים שלא התגלו והם בבחינת ים, 33 הזוהר⁴⁸ - בדרך מלמטה למעלה, שבריאה

39) שער האמונה פכ"ח (מט, ב). 40) פסחים קיח, א. סוטה ב, א. וש"נ. 41) בשלח יד, כט. 42) נח ח, כב. 43) ירמי' ה, כב. 44) ראה עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ב. 45) מכילתא ופרש"י בשלח יד, כא. וראה סה"מ עזר"ת ס"ע קסג ואילך. תש"ז ע' 251 ואילך. 46) פכ"ט ואילך (ג, א ואילך). 47) ראה ד"ה תפול עליהם שבהערה 13 (תו"ח שם רפא, א [קצו, ב] ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע' ריב). סידור שער חג המצות רפט, ד [תכד, ג] ואילך. שער האמונה פמ"ג. פנ"ד (עא, ב. פו, א ואילך). 48) ח"ב מח, ב. 49) פרי עץ חיים שער חג המצות פרק ח. 50) עירובין יג, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 חַיִּים⁵¹, כַּמְבוֹאֵר בְּאֵרוֹכָה בְּהַמְשָׁךְ וְהַחֲרִים⁵² לאדמו"ר מהר"ש
 2 וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת. וּבִפְרָטִיּוֹת יוֹתֵר, לְבַאֵר יוֹתֵר עֲנִין זֶה שֶׁהָאֵרָהָר
 3 וְהַתְּגָלוֹת הַגְּדוּלָה בַּעַת קְרִיעַת יָם סוּף הָאֵירָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, אוּ בְדֶרֶךְ שֶׁל
 4 הָעֵלָאָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה אוּ בְדֶרֶךְ שֶׁל הַמַּשְׁכָּה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, כְּמוֹ
 5 שְׁנִתְבָּאָר לְעֵיל בְּמֵאמֵר דִּיבּוּר
 6 הַמַּתְחִיל 'כִּימֵי צֶאֱתָךְ' הַנּוֹכַח לְעֵיל
 7 בְּאֵרוֹכָה⁵³ שְׁבִשְׁבִיל קְרִיעַת
 8 יָם סוּף הוֹצְרָכָה לְהֵיּוֹת רוּחַ
 9 קְדִים עֲזָה⁵⁴ שְׁבָאָה מִלְּמַעְלָה,
 10 וְנוֹסֵף לְזֶה הוֹצְרָף לְהֵיּוֹת גַּם
 11 הָעֲנִין שְׁנֵאמֵר לְמַשָּׁה רַבְּנוּ דְּהָרָם
 12 אֶת מִטְּף וְנָטָה אֶת יָדָךְ גּוֹ'⁵⁵
 13 שֶׁהִיָּתָה פְּעוּלָה מִלְּמַטָּה, שְׁזָהוּ מַה
 14 שְׁנֵאמֵר לְמַשָּׁה שְׁגַם שְׁאִפִּלוּ
 15 בְּהֵיּוֹתוֹ לְמַטָּה בְּגוּף הָיָה
 16 בְּצִיּוּר וּבְאֹפֶן שֶׁל נִשְׁמָה
 17 דְּאֶצִּילוֹת בְּגִלּוּי (שְׁזָהוּ עֲנִין
 18 מִשָּׁה מִשָּׁה לֹא אֶפְסִיק טַעְמָא
 19 בְּגִוּוּיָהּ⁵⁶ נֵאמֵר בּוֹהֵר שֶׁבְכַמָּה
 20 מְקוֹמוֹת שְׁנִזְכּוּר שְׁמוֹת פְּעִימִים, כְּמוֹ
 21 אֲבֵרָה אֲבֵרָה, יַעֲקֹב יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁוֹל
 22 שְׁמוֹאֵל, יֵשׁ בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת טַעַם
 23 מִפְּסִיק, כִּי הַפֶּעַם הָרִאשׁוֹנָה הֵיא קוֹדֵם
 24 שֶׁהֵגִיעַ לְשִׁלְמוֹת מַעֲלָתוֹ, וְהַפֶּעַם
 25 הַשְּׁנִיָּה הֵיא לְאַחַר שְׁנַתְעֵלָה וְהֵגִיעַ
 26 לְשִׁלְמוֹת, אֲבָל מִשָּׁה מִשָּׁה נֵאמֵר לֹא
 27 טַעַם מִפְּסִיק בֵּין שְׁתֵּי הַפְּעִמִים כִּי מִיֵּד
 28 שְׁנוֹדֵר הֵיא שְׁלֵם (כְּמוֹ שְׁכַתוֹב עַל
 29 לִידֵת מִשָּׁה "וְתָרָא אוּתוֹ כִּי טוֹב הוּא").
 30 וּמִשְׁמַעוֹת הַדְּבָרִים עַל פִּי חֲסִידוֹת, הֵיא
 31 שֶׁאֲצֵל מִשָּׁה רַבְּנוּ לֹא הֵיא חִילוֹק בֵּין
 32 עוֹלָם הָאֲצִילוֹת לְעוֹלָמוֹת בְּרִיאַת-
 33 יְצִירַת-עֵשִׂיָה שֶׁלְּמַטָּה מֵאֲצִילוֹת, אֲלֵא
 34 בְּאוֹתוֹ אוֹפֵן שֶׁהֵיא כְּשֶׁנִּשְׁמַתוֹ הִיָּתָה
 35 בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת הֵיא גַם בְּרִיאַת-
 36 יְצִירַת-עֵשִׂיָה) - שְׁצָרִיף לְהֵיּוֹת
 37 הָרָם אֶת מִטְּף לְמַעְלָה יוֹתֵר
 38 בְּהָעֵלָאָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וְלֹאֲחֲרֵי
 39 זֶה צָרִיף לְהֵיּוֹת נָטָה אֶת יָדָךְ,
 40 שְׁיִוְמָשָׁף מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה
 41 כּוֹ'⁵⁷.

1 וְעַל זֶה נֵאמֵר הַפֶּף יָם לִיבְשָׁה בְּנֶהָר יַעֲבֵרוּ בְּרַגְלֵי, שְׁפָדֵי
 2 שְׁלַעֲתֵיד לְבּוֹא יוֹכַל לְהֵיּוֹת הָעֲנִין דְּבְנֶהָר יַעֲבֵרוּ בְּרַגְלֵי, עַל
 3 יְדֵי וְהֵנִיף יָדוֹ עַל הַנֶּהָר בְּעֵינֵי רוּחוֹ (כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר לְעֵיל
 4 שְׁזָהוּ הַנֶּפֶת הֵיד מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בְּדוּגְמַת הַרוּחַ קְדִים עֲזָה
 5 שְׁבִקְרִיעַת יָם סוּף), שְׁגַם זֶה
 6 עֲנִין שְׁהוּא קָשָׁה לְפָנָיו
 7 כְּבִיכּוֹל, כְּמוֹ קְרִיעַת יָם סוּף שֶׁהֵיא
 8 שִׁינֵי הַטֵּב, כְּמִבּוֹאֵר לְעֵיל, הוֹצְרָכָה
 9 לְהֵיּוֹת הַפְּתִיחָה לְזֶה עַל יְדֵי
 10 שְׁהַפֶּף יָם לִיבְשָׁה בְּקְרִיעַת יָם
 11 סוּף.
 12 אָמְנָם הַתְּחִלַּת הָעֲנִין דְּקְרִיעַת
 13 יָם סוּף הֵיָּתָה כְּכֹר בְּשַׁעָה
 14 שְׁהִתְחִיל הָעֲנִין דִּיִּצְיָאָת
 15 מְצָרִים (נוֹסֵף עַל פְּשׁוּטוֹת
 16 הָעֲנִינִים שְׁבִשְׁלַח פְּרַעָה אֶת
 17 הָעָם הֵנָּה כְּכֹר אִז לֹא נָחַם לֹא
 18 הִנָּחָה וְהוֹכִיל אוֹתָם אֱלֹקִים דְּרַף
 19 אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא
 20 גּוֹ', אֲלֵא וַיִּסַּב אֱלֹקִים אֶת
 21 הָעָם דְּרַף הַמְּדַבֵּר יָם סוּף⁵⁸,
 22 שְׁכַר בִּיִּצְיָאָת מְצָרִים סִיבַּב הַקּוֹדֵשׁ
 23 בְּרוּךְ הוּא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי שִׁיבּוּאוּ
 24 מוֹל הֵים וּבְגִלָּל זֶה הָיָה אַחַר
 25 כֶּף הָעֲנִין דְּקְרִיעַת יָם סוּף),
 26 שְׁאָז בַּעַת יְצִיאַת מְצָרִים הָיָה
 27 הַגִּילּוּי הָאֱלוֹקִי הִכִּי נַעֲלָה
 28 שְׁנִגְלָה עֲלֵיהֶם מְלֶךְ מַלְכֵי
 29 הַמְּלָכִים הַקְּבָ"ה בְּכַבּוֹדוֹ
 30 וּבְעֲצָמוֹ וּגְאָלָם, כְּמִבּוֹאֵר
 31 בְּהַמְשָׁךְ תַּעֲר"ב⁵⁹ שְׁבִכְבּוֹדוֹ
 32 קָאֵי מְכוּוֹן עַל מְלָכוֹת דְּאִין
 33 סוּף וּבְעֲצָמוֹ קָאֵי מְכוּוֹן עַל
 34 תַּפְאָרַת דְּאִין סוּף, וּכְפִי
 35 שְׁשִׁנְיָהִם גִּילּוּי הָאוֹר הָאֱלוֹקִי שֶׁל
 36 סְפִירוֹת הַמְּלָכוֹת וְשֶׁל סְפִירוֹת הַתַּפְאָרַת
 37 בְּאִים בִּיחָד, שְׁזָהוּ גִילּוּי
 38 נַעֲלָה יוֹתֵר מֵהַגִּילּוּי שְׁהֵיָה
 39 בְּקְרִיעַת יָם סוּף וּבְמַתְּנֵי תוֹרָה,
 40 וּכְפִי שְׁשִׁנְיָהִם בְּאִים בִּיחָד, שְׁזָהוּ גִילּוּי נַעֲלָה יוֹתֵר מֵהַגִּילּוּי שְׁהֵיָה בְּקְרִיעַת

(51) ראה שער האמונה פ"ד. (52) סה"מ תרל"א ח"א ע' רס. (53) ד"ה כימי צאתך שבהערה 1. (54) בשלח יד, כא. (55) שם, טו. (56) זהו ח"ג קלח, רע"א (באד"ר). (57) ראה תו"ח בשלח קמו, סע"ד ואילך. אוה"ת שם ע' תיח. (58) ר"פ בשלח (יג, יז). (59) ח"ב ס"ע תתקכד [ח"ד ס"ע אירנב]. וראה גם סה"מ תרע"א ע' עה ואילך. תער"ב-תרע"ו ע' סז. ד"ה מי מנה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ועד שאומרים⁶⁰ ב"מה נשתנה" ששואלים בליל הסדר שפּבְכַל הַלֵּילוֹת
 2 דָּקֵל הַשָּׁנָה (כולל גם הזמן דקריעת ים סוף ואפילו הזמן
 3 דמתן תורה) אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, מה שאין
 4 פן הלילה הזה (דיציאת מצרים) שתי פעמים, פמבואר
 5 הענין בסידור האר"ז⁶¹.
 6 ועוד זאת, ויש מעלה נוספת בגילוי 1 ים סוף ובמתן תורה, ועד שאומרים⁶⁰ שפּבְכַל
 7 של יציאת מצרים על הגילוי של קריעת 2 הַלֵּילוֹת דָּקֵל הַשָּׁנָה (כולל גם הזמן דקריעת ים
 8 ים סוף ששהגילוי האלוקי דקריעת 3 סוף ואפילו הזמן דמתן תורה) אין אנו מטבילין
 9 ים סוף נמשך לכל אחד 4 אפילו פעם אחת, מה שאין פן הלילה הזה
 10 ואחד מבני ישראל לפי דרגתו, 5 (דיציאת מצרים) שתי פעמים, פמבואר הענין
 11 והיינו, שאף על פי שראתה 6 בסידור האר"ז⁶¹. ועוד זאת, ששהגילוי דקריעת
 12 אפילו שפחה על הים מה 7 ים סוף נמשך לכל אחד ואחד לפי דרגתו,
 13 שלא ראה גדול שבנביאים⁶², 8 והיינו, שאף על פי שראתה שפחה על הים מה
 14 והגילוי היה באופן שאמרו 9 זה א-לי ואנהו⁶³, מורה
 15 באצבע ואומר זה, היינו גילוי 10 באופן שאמרו זה א-לי ואנהו⁶³, מורה באצבע
 17 קרוב ומוחשי כמו דבר שאפשר 11 ואומר זה, ועד שמצינו בגמרא במסכת סוטה⁶⁴
 18 להצביע עליו ועד שמצינו 12 שאפילו עוברין שבמעי אמן אמרו שירה (כולל
 19 בגמרא במסכת סוטה⁶⁴ 20 שאפילו עוברין שבמעי אמן
 21 אמרו שירה (כולל גם זה 13 גם זה א-לי ואנהו), מפל מקום, היה גילוי זה
 22 א-לי ואנהו), ונמצא שהגילוי של 14 באופן שנתלבש למטה אצל כל אחד לפי
 23 קריעת ים-סוף היה לכל אחד ואחד 15 ענינו⁶⁵, ובכללות היה זה באופן דלגזור ים סוף
 24 מישראל ללא יוצא מן הכלל, בכל מצב 16 לגזרים⁶⁶, שהיתה ההתחלקות לשנים עשר
 25 ובכל דרגה, מפל מקום, היה 17 שבילין ונתיבות⁶⁷, וכל שבט במסלתו יעלה.
 26 גילוי זה באופן שנתלבש 18 מה שאין פן הענין דנגלה עליהם מלך מלכי
 27 למטה אצל כל אחד לפי 19 המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו היה לכולם
 28 ענינו⁶⁵, וכל אחד קיבל וקלט 20 בשנה, והיינו, שאף על פי שכל אחד אכל
 29 מהגילוי בהתאם למצבו ויכולת 21 מהקרנן פסח שלו באופן שלא תוציא מן הבית
 30 הקליטה שלו, ובכללות היה זה 22 גו' חוצה⁶⁸, היה שם הגילוי דבכבודו ובעצמו.
 31 קריעת ים סוף באופן דלגזור ים 23 ומצד גודל מעלת הגילוי דבכבודו ובעצמו
 32 סוף לגזרים⁶⁶, כלשון הכתוב 24 שהיה בהתחלת ימי צאתך מארץ מצרים, היה
 33 בתהלים שהיתה ההתחלקות 25 זה התחלה לגילוי דקריעת ים סוף, ועד שנעשה גם הקדמה וסיבה למסוכב
 34 לשנים עשר 26 דארננו נפלאות לעתיד לבוא (כולל גם הענין דבנהר יעברו ברנל (לאחרי
 35 ונתיבות⁶⁷, וכל שבט 27 שהפך ים ליבשה), ועד לענין דשם נשמחה בו, בעצמותו ומהותו⁶⁹.)
 36 במסלתו במסלול ובנתיב המיוחד לו
 37 יעלה וכך גם ברוחניות היו 'נתיבים'

תשי"ב (סה"מ תשי"ב ע' שכה). ויהי בחצי הלילה תשי"ז (סה"מ תשי"ז ע' קצו ואילך). וידבר גו' זאת חוקת תשי"ט (סה"מ תשי"ט ע' קנא). ובכ"מ. (60) בהגדה של פסח – ב"מה נשתנה". (61) סדר הגדה – פסקא "אין אנו מטבילין". (62) מדרש הגדול בשלח טו, ב. וראה דבר"ר פיז, ח. מכילתא ופרש"י בשלח טו, ב. (63) בשלח טו, ב ובפרש"י. שמור"ר ספכ"ג. (64) ל, סע"ב. (65) ראה גם ספר השיחות תרצ"ז ע' 248. תרצ"ט ע' 378 ובהערה 13. (66) תהלים קלו, יג. (67) רש"י לתהלים שם. וראה פרקי דר"א פמ"ב (וברד"ל שם). מכילתא בשלח יד, טז. ועוד. (68) בא יב, מו. (69) ראה תו"א בשלח סד, סע"ב. שער האמונה ספנ"ו.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ו) וְזֶה גַם מֵה שֶׁהֶעֱנִין דִּיעֵיצָאת מִצְרַיִם הוֹצֵרָךְ לְהֵיוֹת
 2 הַכֶּנֶה לְמַתַּן תּוֹרָה כְּפִי שִׁמְשִׁיךְ וּמְבַאֵר. וְהֶעֱנִין בְּזֶה, דְּהֵנָּה,
 3 עֲנִין הַתּוֹרָה הוּא שְׁאוּרֵייתָא וְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא כּוּלָּא חַד⁷⁰,
 4 שֶׁהַתּוֹרָה וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵכַל אֶחָד וּבְאוּפֵן בְּזֶה שֶׁל הַתּאֲחָדוֹת
 5 מוֹחֲלֵט עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 6 צְרִיכָה לְהֵיוֹת הַתּוֹרָה נִמְשָׁכֶת (ו) וְזֶה הוּא גַם מֵה שֶׁהֶעֱנִין דִּיעֵיצָאת מִצְרַיִם הוֹצֵרָךְ
 7 לְמַטָּה, שְׂגָם אַחֲרֵי הִירִידָה לְמַטָּה
 8 תִּישָׂא הַתּוֹרָה כְּפִי שְׁהִיא
 9 לְמַעְלָה, כְּמוֹכֵן מְדַרְשָׁת
 10 חַז"ל⁷¹ בְּנִמְרָא עַל הַפְּסוּק⁷²
 11 בִּירְמִיָּה הֲלוֹא כֹה דְבַרִי כְּאֵשׁ
 12 (וַה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, "תִּנְיָא ר' יְהוּדָה בֶּן
 13 בְּתִירָא הִיָּה אֹמֵר, אִין דְּבַרִי תּוֹרָה
 14 מְקַבְּלִין טוּמְאָה, מַעֲשֵׂה בְּתַלְמִיד אַחַד
 15 שֶׁהִיָּה מְגַמְגֵם [כִּינן שְׁלָא הִיָּה טְהוֹר]
 16 לְמַעְלָה מְרַבֵּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא, אֹמֵר
 17 לִיָּה בְּנֵי פִתַח פִּיךָ וַיֵּאִירוּ דְּבִרְיָךְ שְׁאִין
 18 דְּבַרִי תּוֹרָה מְקַבְּלִין טוּמְאָה שְׁנֹאמֵר
 19 הֲלֹא כֹה דְּבַרִי כְּאֵשׁ נֹאֵם ה', מַה אֵשׁ
 20 אִינוּ מְקַבְּלִין טוּמְאָה אִף דְּבַרִי תּוֹרָה אִינוּ
 21 מְקַבְּלִין טוּמְאָה", וּמִזֶּה מוֹכֵן שֶׁהַתּוֹרָה
 22 שֶׁלְּמַטָּה נִשְׂאֵרָת בְּאוֹתָהּ דְּרַגָּה שֶׁל
 23 קְדוּשָׁה כְּפִי הִשְׁתַּח לְמַעְלָה). וְלִכְּנָן
 24 מֵאַחַר שֶׁבִּמְתַן תּוֹרָה הַתּוֹרָה יִרְדֵּה
 25 לְמַטָּה כְּפִי שְׁהִיא לְמַעְלָה הוֹצֵרָךְ
 26 לְהֵיוֹת תְּחִילָה כִּכְהֵנָּה וְהַקְדָּמָה
 27 לְמַתַּן תּוֹרָה הֶעֱנִין דְּקִרְיַעַת יָם
 28 סוּף⁷³, שְׁאָז הַפֶּךְ יָם לִיבְשָׁה,
 29 שְׁבִטְלוּ הַפְּרָסָאוֹת הַמְּסַכִּים
 30 וְהַמְּחִיצוֹת
 31 וְהַהֲגַבְלוֹת שְׁבִין בְּרִיאָה
 32 יְצִירָה וְעֵשְׂיָה לְאַצִּילוֹת, וְהַאוּר
 33 הַאוּלוּקִי הַנְּעֵלָה שֶׁבְּעוֹלָם הַאֲצִילוֹת
 34 הָאִיר גַּם בְּעוֹלְמוֹת שֶׁלְּמַטָּה מֵאֲצִילוֹת
 35 וּבִשְׁנֵי הָאֲפָנִים וְאוּר הַאֲצִילוֹת
 36 הָאִיר לְמַטָּה מֵאֲצִילוֹת בִּשְׁנֵי הָאֲפָנִים
 37 דְּמִלְמַטָּה לְמַעְלָה בְּדֶרֶךְ שֶׁל הַעֲלָאָה, שֶׁהַעוֹלְמוֹת בְּרִיאָה יְצִירָה עֵשִׂיָּה
 38 הַתְּעֵלוּ לְמִדְרֵיגַת הַאֲצִילוֹת וּמִלְמַעְלָה לְמַטָּה שֶׁהַאוּר שֶׁל הַאֲצִילוֹת נִמְשָׁךְ

70) הובא בתניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז תיקון ו בתחילתו. לקו"ת נצבים מו, א. ועוד. (71 ברכות כב, א. 72 ירמי' כג, יט. 73) ראה תו"א בשלח סג, א. לקו"ת צו יז, א. שער האמונה פ"ז (לב, ב). (74) נתחומא וראא טו. שמו"ר פ"ב, ג. 75) קידושין מ, ב. 76) לשון הכתוב – קהלת יב, א. 77) נצבים ל, יב. ב"מ נט, ב. 78) אגה"ק סכ"ו (קמד, ב ואילך). 79) שה"ש ת, יג ובשהש"ר שם. וראה גם ד"ה היושבת בגנים שנה זו (תורת מנחם חע"ט ע' 171 ואילך).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אָמַנְם כָּל זֶה הַמַּעֲלוֹת הַגְּדוּלוֹת שֶׁל מִתְּנֵי תוֹרָה נַעֲשֶׂה נִפְעַל עַל יְדֵי
 2 זֶה שֶׁכָּבַר לִפְנֵי זֶה בַּעֲת יְצִיאַת מִצְרַיִם נִגְלָה עֲלֵיהֶם מְלֶךְ מַלְכֵי
 3 הַמַּלְכִּים הַקְּבָ"ה בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצוּמוֹ וּגְאָלָם (בַּנְּזָכָר לְעִיל שָׁם),
 4 וּבְאֹפֶן שְׂגִילוּי אֲלוּקֵי זֶה פֶּעַל אֲצֻלָּם אֲצֻל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹצֵאִים
 5 מִמִּצְרַיִם יְצִיאָה מִן הַקְּצֵה אֵל
 6 הַקְּצֵה הַמַּצֵּב שֶׁל גְּלוּת (גִּשְׁמִית 1
 7 וְרוּחִינִית) לְמַצֵּב שֶׁל גְּאוּלָּה שׁוֹה שִׁינוּי 2
 8 גְּדוּל מֵאֵד, מְקִיצוֹנוּת אַחַת לְקִיצוֹנוּת
 9 אַחֲרֵת - בְּדוּגְמַת הָעֲנִיָּן דִּהְפָּךְ 3
 10 יָם לִיבְשָׁה שֶׁהוּא שִׁינוּי גְּדוּל מֵאֵד, 4
 11 וְיִתְרָה מְזָה יֵשׁ לֹמֵר שֶׁזָּהוּ 5
 12 הַשִּׁינוּי שֶׁהִיא בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם (וְהִרִי 6
 13 בְּמֵאמְרִים אֱלוֹ מְבוֹאֵר בְּאִרְכּוֹת 7
 14 שִׁיְצִיאַת מִצְרַיִם הִיא הַגּוֹרֵם הַנְּחִינֵת 8
 15 כּוּחַ לְקִרְעַת יָם סוּף וְאִפְלוֹ לְגֵאוּלָּה 9
 16 הַעֲתִידִיהַ) בְּאֹפֶן עֲמוּק יוֹתֵר 10
 17 מֵאֲשֶׁר הַשִּׁינוּי שֶׁנִּפְעַל בִּיהֶפֶךְ יָם 11
 18 לִיבְשָׁה בְּקִרְעַת יָם סוּף, שֶׁהִרִי 12
 19 בַּעֲנִיָּן דִּהְפָּךְ יָם לִיבְשָׁה הִרִי 13
 20 שְׁנִיָּהֶם (יָם וְיִבְשָׁה) הֵם בְּסֵדֶר 14
 21 הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת אַרְבַּעַת הָעוֹלָמוֹת 15
 22 הַכְּלִיִּים שֶׁל 'סֵדֶר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת', 16
 23 אֲצִילוֹת-בְּרִיאַת-יִצִּירֵה-עֵשִׂיהַ, אֵלָּא 17
 24 שְׁיָם הִיא עֲנִיָּן עֲלָמִין סְתִימִין 18
 25 עוֹלָמוֹת סְתוּמִים (נַעֲלָמִים) וְיִבְשָׁה 19
 26 הִיא עֲנִיָּן עֲלָמִין דְּאֵתְגַלְיִין 20
 27 עוֹלָמוֹת גְּלוּיִים, מֵהַ שְׁאִין כֵּן 21
 28 הַגִּילוּי דְּבְכַבּוּדוֹ וּבַעֲצוּמוֹ גִּילוּי 22
 29 הָאֲלוּקוֹת שֶׁהִיא בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם 23
 30 שֶׁפֶּעַל יְצִיאָה וְשִׁינוּי מִן הַקְּצֵה 24
 31 אֵל הַקְּצֵה - שְׁאֵתְהִפְכָּא 25
 32 חֲשׂוֹכָא לְנִהוּרָא וּמְרִירוֹ 26
 33 לְמִיתְקָא 26 שֶׁהִתְהַפֵּךְ חוּשֶׁךְ לְאוֹר 27
 34 וְמֵר לְמִתּוֹק בְּהָרָף עֲיִן (שְׁעֲלִי עַל 28
 35 הַגִּילוּי הַעֲצוּם הַזֶּה שֶׁהִיא בִּיְצִיאַת 29
 36 מִצְרַיִם נְאֻמָּר 80 לֹא עֵיכְפֹן בְּהָרָף 30
 37 עֲיִן, כְּמֵאמֵר חז"ל שֶׁהוּבֵא בְּפִירוּשׁ 31
 38 רִשִׁי עַל הַכְּתוּב "וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים 32
 39 שָׁנָה וְגו' וַיְהִי בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה", מְגִיד 33

שְׁכִינָן שֶׁהִגִּיעַ הֵקֵץ לֹא עֲכָבן הַמְקוּם כְּהֵרָף עֵינִי, לְאַחֲרֵי הַהִתְחַלָּה שֶׁל
 הַגִּילוּי שֶׁל 'בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצוּמוֹ' בְּחֻצוֹת לִילָה שְׁאֵז בְּדִיק בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה
 נִגְלָה עֲלֵיהֶם מְלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּבָ"ה בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצוּמוֹ),
 שֶׁהִרִי בַּעֲת יְצִיאַת מִצְרַיִם נִתְהַפְּכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִהַמַּעֲמָד וּמַצֵּב שֶׁהָיוּ
 מְשׁוֹקְעִים בְּמִ"ט שְׁעָרֵי
 טוּמְאָה⁸¹, לְמַעֲמָד וּמַצֵּב
 שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 רָאָה שֶׁהַקְּבָ"ה בְּכַבּוּדוֹ
 וּבַעֲצוּמוֹ נִגְלָה עֲלֵיהֶם.
 וְלָכֵן, כִּיּוֹן שִׁיְצִיאַת מִצְרַיִם הִיא
 הַהֲכַנָּה וְהַקְּדִמָּה שֶׁעַל יְדֵהּ נִפְעַל מִתְּנֵי
 תוֹרָה דְּוָקָא בְּהוֹצֵאָה אֶת הָעָם
 מִמִּצְרַיִם וְאַחֲרֵי הַגִּילוּי הַעֲצוּם
 וְהַחֲדִישׁ שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם, כְּמֵבֹאֵר
 לְעִיל בְּאִרְכּוֹת, תַּעֲבֹדוּן אֵת
 הָאֱלֹקִים עַל הַהָר הַזֶּה, שֶׁזָּהוּ
 הָעֲנִיָּן דְּמִתְּנֵי תוֹרָה, הַחֵל
 מִנְּגִלָּה דְּתוֹרָה הַחֲלָק הַגְּלוּי
 שְׁבִתוֹרָה, וְעַד שְׁבִתָּהּ בְּמִתְּנֵי תוֹרָה
 נִתְּנָה גַם רְזִין סוּדוֹת וְרִזִין
 דְּרִזִין וְסוּדֵי סוּדוֹת דְּאוֹרֵייתָא שֶׁל
 הַתּוֹרָה, שֶׁהִרִי מִתְּנֵי תוֹרָה לֹא
 יִהְיֶה עוֹד הַפְּעָם⁸², וְעַד שְׁגָם
 שֶׁאִפְלוֹ תוֹרָתוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ
 נִקְרָאת פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה,
 הַיְינוּ, שֶׁזָּהוּ הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל
 הַתּוֹרָה שְׁנִיתְנָה בְּמִתְּנֵי תוֹרָה,
 כִּיּוֹן שֶׁבְּנְגִלָּה דְּתוֹרָה שְׁנִיתְנָה
 אֲזַ בַּעֲת מִתְּנֵי תוֹרָה נִתְּנָה גַם
 פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה, שְׁנִיתְנָה
 נִשְׁמָתָא נִשְׁמָה (וְגַם נִשְׁמָתָא
 לְנִשְׁמָתָא נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה)
 דְּאוֹרֵייתָא⁸³ שֶׁל הַתּוֹרָה, וְחִיבוּר
 הַנְּגִלָּה וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה בִּיחַד
 הוּא בְּדוּגְמַת דְּכָר חֵי, גּוֹף
 וּנְשָׁמָה מְחוּבְרִים בְּיַחַד כְּפִי
 שְׁנַעֲשִׂים מְצִיאוֹת אַחַת.
 דְּאוֹרֵייתָא⁸³, בְּדוּגְמַת דְּכָר חֵי, גּוֹף וּנְשָׁמָה בְּיַחַד כְּפִי שְׁנַעֲשִׂים מְצִיאוֹת אַחַת.

(80) מכילתא ופרש"י בא יב, מא. (81) ראה זהר חדש יתרו לא, א. ספר השיחות תש"ב ע' 94. (82) ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' קצט. ע' רפד. תרמ"א ע' תיב. תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' כג [לב]. שם ע' תקמו [תשיט]. תער"ב ח"א ע' שסו. ח"ב ע' אצו [ח"ב ע' תקב. ח"ה ע' אתקג]. סה"מ עטר"ת ע' רצא. תרפ"ה ע' קצט. ה'תש"ט ע' 57. ועוד. (83) ראה זהר ח"ג קנב, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וזהו ענין נעוץ תחלתו בסופו דייקא..."), וכן הוא בסיום וְחֹתֵם
2 כָּל הַעֲנִינִים בְּקִדּוּשָׁה, שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַחִיתוּם⁹⁰ (כדברי
3 הגמרא לגבי הטועה בנוסח ברכה, שאם טעה בחתימת הברכה לא יצא כי
4 הולכים אחר החיתום). וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לומר בְּדֶרֶךְ אֲפֶשֶׁר, שְׂבִיּוֹם
5 הַשְּׁלוּשִׁים דְּחֹדֶשׁ נִסָּן יום
6 אמירת מאמר זה יִשְׁנֶם בְּיָתֵר
7 שְׂאֵת וְיִתֵּר תּוֹקֵף כֹּל עֲנִינֵי
8 חֹדֶשׁ נִסָּן. וּבְזֶה כֵּךְ שְׂבִיּוֹם
9 השלושים, יום החתימה, של חודש
10 ניסן, עניני חודש ניסן הם ביתר תוקף,
11 מוֹדֵגְשֵׁת גַּם הַמְשַׁכֵּת עֲנִינֵי
12 חֹדֶשׁ נִסָּן בְּכֹל חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה
13 (ראשון הוא חודש ניסן לְכֶם
14 לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה), שְׁהָרִי יוֹם
15 הַשְּׁלוּשִׁים דְּחֹדֶשׁ נִסָּן הוא
16 גַּם יוֹם הָרֵאשׁוֹן דִּירָאשׁ חֲדָשׁ
17 אֲיִיר, הֵינֵנו, שְׁעֲנִינֵי חֹדֶשׁ
18 נִסָּן נִמְשָׁכִים גַּם בְּחֹדֶשׁ
19 אֲיִיר הַבֵּא לְאַחֲרֵי חֹדֶשׁ נִסָּן,
20 וְלְאַחֲרֵי זֶה גַּם בְּכֹל חֲדָשֵׁי
21 הַשָּׁנָה.
22 (ח) וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שְׁעֲנִינֵי זֶה של
23 המשכת עניני חודש ניסן בימים
24 ובחרישים שאחריו מְרוֹמְזוּ גַּם
25 בְּפִסּוּק בַּחֲהִלִּים זָכֹר עֲדַתְךָ
26 קִנִּיתָ קָדָם גּו', כִּי, נוֹסֵף עַל
27 הַפִּירוּשׁ שְׁנַתְּבָאָר לְעִיל
28 (סְעִיף ג) שְׁקִנִּיתָ קָדָם הוא
29 עֲנִינֵי שְׁמַחְשַׁבְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל
30 לְמַעַל בְּאַלְקוּת קִדְמָה לְכֹל דְּבָר
31 לְמַחֲשֵׁבֵה אֵלּוּקִית עַל כֹּל שֵׁאֵר
32 הַנּוֹבְרָאִים, שְׁעַל יְדֵי זֶה שְׂבִי
33 יִשְׂרָאֵל עָלוּ בְּמַחֲשֵׁבֵה לְפָנֵי כֹל
34 הַנּוֹבְרָאִים נַעֲשֶׂה הַעֲנִינֵי דְגְּאֻלַּת
35 שְׂבִי נַחֲלַתְךָ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַמְשָׁךְ
36 פִּסּוּק זֶה (עַל דְּרָף שְׁמַשְׁבָּחַר

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיַעֲקֹב וּבְנֵי קִבֵּעַ רֵאשׁ חֲדָשׁ שֶׁל גְּאוּלָּה שְׂבִי
נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים שֶׁגַּם בְּעִנֵּי זֶה עֲנִינֵים הַמִּיּוּחָד שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אַצֵּל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, גּוֹרֵם לְגְּאוּלַּת), יִשְׁנוּ עוֹד פִּירוּשׁ בְּכַתּוּב זְכוּר
עֲדַתְךָ קִנִּיתָ קָדָם' (שְׁהוּבָא בְּדִירוּשֵׁי מֵאֲמָרֵי חֲסִידוֹת שֶׁל הַצְּמַח
צְדִקָּה⁹¹), שְׁזוּהֵי בְּקִשָּׁה
שֶׁמִּבְקָשִׁים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
הַפְּעוּלָה שְׁתִּהְיֶה עַל יְדֵי
הַהֲתַעֲוֹרוֹת דְּקִנִּיתָ קָדָם,
שְׂאָף עַל פִּי שְׁנַמְצָאִים
בְּמַעֲמָד וּמַצָּב שְׁזָקוּקִים לְעֲנִינֵי
הַגְּאוּלָּה (גְּאֻלַּת גּו')⁹², הֵינֵנו
שְׁעִינֵי נִמְצָאִים בּוֹמֵן הַגּוֹלָת, הִנֵּה
גַּם אֲזֵי יוֹמְשָׁף מִלְּמַעַל לְמַטָּה אֹרֶךְ
אַלּוּקֵי מִבְּחִינַת יְמֵי קָדָם (שְׁהֵם
הַסְּפִירוֹת שְׁלֹמְעָלָה מְסַדֵּר
הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת⁹³) בִּימֵי עוֹלָם
(בְּסְפִירוֹת וּבְזִמְנֵים דְּסִדְר
הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת) הַמְשַׁכֵּה מִמְדִּירוֹת
שֶׁלְּמַעַל מִשְׁיִיכוֹת לְעוֹלְמוֹת בְּסִדֵּר
הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת' שֶׁל הַרְגוֹת שְׁיִיכוֹת
לְעוֹלְמוֹת מוֹגְבִּלִים. וְעַל זֶה נֶאֱמַר
זָכֹר (עֲדַתְךָ קִנִּיתָ קָדָם), כְּמוֹ
שְׁנַתְּבָאָר לְעִיל⁹⁴ בְּמֵאֲמַר דִּיבּוּר
הַמְתַּחִיל זְכוּר אֵת עֲשֵׂה לָךְ עֲמִלָּה
שֶׁנֶּאֱמַר בְּשַׁבַּת פִּרְשַׁת תְּצוּה, שַׁבַּת זְכוּר,
שֶׁנָּה זֹו שְׁעֲנִינֵי הַזְּכָרוֹן הוּא
בְּעוֹלָם הָאֲצִילוּת, שְׁעַל זֶה
נֶאֱמַר⁹⁵ אֵין שְׁכַחָה לְפָנֵי כֶּסֶף
כְּבוֹדְךָ (וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּמֵאֲמַר הַנּוֹכַח,
"וְיִרְדֵּה שְׁמוֹת הַזְּכוּרוֹן הוּא עֲנִינֵי מוֹחֵן
דְּאַבָּא, שֶׁשֶּׁם לֹא שִׁיךְ עֲנִינֵי הַשְּׁכַחָה,

1 חֹדֶשׁ הוּא בְּסִיּוּם וְחֹתֵם
2 וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לומר בְּדֶרֶךְ אֲפֶשֶׁר, שְׂבִיּוֹם
3 הַשְּׁלוּשִׁים דְּחֹדֶשׁ נִסָּן יוֹתֵר
4 תּוֹקֵף כֹּל עֲנִינֵי חֹדֶשׁ נִסָּן. וּבְזֶה מוֹדֵגְשֵׁת גַּם
5 הַמְשַׁכֵּת עֲנִינֵי חֹדֶשׁ נִסָּן בְּכֹל חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה
6 (ראשון הוא לְכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה), שְׁהָרִי יוֹם
7 הַשְּׁלוּשִׁים דְּחֹדֶשׁ נִסָּן הוּא גַּם יוֹם הָרֵאשׁוֹן
8 דִּירָאשׁ חֲדָשׁ אֲיִיר, הֵינֵנו, שְׁעֲנִינֵי חֹדֶשׁ נִסָּן
9 נִמְשָׁכִים גַּם בְּחֹדֶשׁ אֲיִיר, וְלְאַחֲרֵי זֶה גַּם בְּכֹל
10 חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה.
11 (ח) וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שְׁעֲנִינֵי זֶה מְרוֹמְזוּ גַּם בְּפִסּוּק
12 זָכֹר עֲדַתְךָ קִנִּיתָ קָדָם גּו', כִּי, נוֹסֵף עַל
13 הַפִּירוּשׁ שְׁנַתְּבָאָר לְעִיל (סְעִיף ג) שְׁקִנִּיתָ קָדָם
14 הוּא עֲנִינֵי שְׁמַחְשַׁבְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל קִדְמָה לְכֹל
15 דְּבָר, שְׁעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה הַעֲנִינֵי דְגְּאֻלַּת שְׂבִי
16 נַחֲלַתְךָ (עַל דְּרָף שְׁמַשְׁבָּחַר בְּיַעֲקֹב וּבְנֵי קִבֵּעַ
17 רֵאשׁ חֲדָשׁ שֶׁל גְּאוּלָּה שְׂבִי נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל
18 מִמְצָרִים), יִשְׁנוּ עוֹד פִּירוּשׁ (שְׁהוּבָא בְּדִירוּשֵׁי
19 הַצְּמַח צְדִקָּה⁹¹), שְׁזוּהֵי בְּקִשָּׁה עַל הַפְּעוּלָה
20 שְׁתִּהְיֶה עַל יְדֵי הַהֲתַעֲוֹרוֹת דְּקִנִּיתָ קָדָם, שְׂאָף
21 עַל פִּי שְׁנַמְצָאִים בְּמַעֲמָד וּמַצָּב שְׁזָקוּקִים לְעֲנִינֵי
22 הַגְּאוּלָּה (גְּאֻלַּת גּו')⁹², הִנֵּה גַּם אֲזֵי יוֹמְשָׁף
23 מִבְּחִינַת יְמֵי קָדָם (שְׁהֵם הַסְּפִירוֹת שְׁלֹמְעָלָה
24 מְסַדֵּר הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת⁹³) בִּימֵי עוֹלָם (בְּסְפִירוֹת וּבְזִמְנֵים דְּסִדְר
25 הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת) הַמְשַׁכֵּה מִמְדִּירוֹת שֶׁלְּמַעַל לְעוֹלְמוֹת בְּסִדֵּר
26 הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת' שֶׁל הַרְגוֹת שְׁיִיכוֹת לְעוֹלְמוֹת מוֹגְבִּלִים. וְעַל זֶה נֶאֱמַר
זָכֹר (עֲדַתְךָ קִנִּיתָ קָדָם), כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר לְעִיל⁹⁴ שְׁעֲנִינֵי הַזְּכָרוֹן הוּא
בְּעוֹלָם הָאֲצִילוּת, שְׁעַל זֶה נֶאֱמַר⁹⁵ אֵין שְׁכַחָה לְפָנֵי כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ, לְפִי שְׁזוּהוּ

90 ברכות יב, א. 91 ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ס"ע א'פו. 92 לכאורה הכוונה, שגם בזמן שמצד עצמו אינו קשור עם ענין של גאולה – לאחר סיום חודש ניסן שהוא חודש גאולה (החל מ"ח אייר, והחדשים שלאחריו) – יומשך ענין הגאולה ע"י פעולת התעוררות הענין ד"קניית קדם" (בחירת הקב"ה ביעקב ובניו, שזוהי הסיבה שקבע להם ר"ח של גאולה) מלמטה למעלה (משא"כ בחודש ניסן, שאז נמשך ענין זה מצד עצמו, מלמעלה למטה). – המו"ל. 93 לכאורה הכוונה גם לבחי' "בכבודו ובעצמו", מלכות ות"ת ד"אס", זיווג זו"ן כפי שהם למעלה מהצמצום (כנ"ל ס"ז) – שגם ענין זה נמשך בחודש אייר ושאר חדשי השנה (המו"ל). 94 ראה ד"ה זכור פ"ד. שיחת ש"פ תשא ס"ט (תורת מנחם חע"ט ס"ע 268 ואילך. ע' 371). 95 ברכות לב, ב. תפלת מוסף דר"ה. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"י.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וכמאמר אין שכחה לפני כסא כבודך, והיינו שענין השכחה מגיע רק עד כסא
 2 הכבוד, בחינת בינה, אך לא למעלה מהכסא (לפני כסא כבודך) לְפִי שְׁזָהוּ
 3 עולם האצילות לְמַעְלָה מִהַגְבְּלוֹת הַזְּמַן (אֲנִי הַיּוֹי' לֹא שְׁנִיתִי⁹⁶
 4 ואינו נתון לשינויי הזמנים), וְלָכֵן נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת יְמֵי קֶדֶם שֶׁלֹּמְעֵלָה
 5 מעולמות בְּיַמֵּי עוֹלָם שְׁשִׁיכִים
 6 לעולמות.
 7 וְעִנְיָן זֶה קָשׁוּר גַּם עִם
 8 הַפִּירוּשׁ הָרֵאשׁוֹן בַּפְּסוּק זֶה
 9 שְׁקִינֵת קֶדֶם קָאִי מְכוּוֹן עַל
 10 קְדִימַת מַחְשַׁבְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 11 דְּכִינּוֹן שְׁמַחְשַׁבְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 12 קְדָמָה לְכָל דְּבַר (קְנִיַת קֶדֶם
 13 לַפִּירוּשׁ הָרֵאשׁוֹן), לָכֵן
 14 נַעֲשִׂית אֲצֵלֶם אֶצֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 15 שְׁמוֹרְשִׁים בְּאִלּוּקוֹת לִמְעֵלָה מִכָּל
 16 הַנְּבֻרָאִים הַהַמְשַׁכָּה מִבְּחִינַת יְמֵי
 17 קֶדֶם לְיַמֵּי עוֹלָם (קְנִיַת קֶדֶם
 18 לַפִּירוּשׁ הַשְּׁנִי).
 19 (ט) וּבִיאוּר הָעִנְיָן הַמְּבֹאֵר לְעֵיל
 20 בַּפִּירוּשׁ הַכְּתוּב 'זְכוּר עֲדַתְךָ קִנִּית קֶדֶם'
 21 כְּפִי שֶׁהוּא בֹא לִידֵי בִטּוֹי בַּעֲבוּרַת
 22 ה' שֶׁל הָאָדָם, דְּהִנְגָה, נּוֹסֵף
 23 לְקֵדָה שְׁקֶדֶם קָאִי מְכוּוֹן עַל
 24 הַקְּדִימָה דְּמַחְשַׁבְתָּן שֶׁל
 25 יִשְׂרָאֵל (פְּנֻזְכָּר לְעֵיל), הָרִי
 26 זֶה קָאִי מְכוּוֹן גַּם עַל הַמַּחְשָׁבָה
 27 דְּתוֹרָה שְׁגַם הִיא הַתּוֹרָה כְּפִי
 28 שֶׁהִיא בְּמַחְשָׁבָה הָאִלּוּקִית הַעֲלִינָה
 29 קְדָמָה לְכְרִיאת הָעוֹלָם¹⁹,
 30 אֲלֵא שְׁבִנְגוּעַ לְשִׁתֵּי מַחְשַׁבּוֹת
 31 אֵילוּ גּוֹפָא עֲצֻמָּן (יִשְׂרָאֵל
 32 וְתוֹרָה) קְדָמָה מַחְשַׁבְתָּן שֶׁל
 33 יִשְׂרָאֵל אֲפִילוּ לְמַחְשַׁבְתָּן
 34 הַתּוֹרָה. אֲבָל אֵף עַל פִּי כֵן,
 35 לְמִרְתָּ שֶׁאֵין מַחְשַׁבְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 36 קְדָמָה אֲפִילוּ לְמַחְשַׁבָה הַתּוֹרָה, בְּכָל
 37 זֹאת מִיָּד לְאַחֲרֵי מַחְשַׁבְתָּן שֶׁל
 38 יִשְׂרָאֵל בְּאֵה מַחְשַׁבְתָּ הַתּוֹרָה,

וְהִינּוּ, שְׁמַצֵּד הַתּוֹקֵף שְׁבִנְשַׁמַּת כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, שְׁזָהוּ
 עִנְיָן הַנְּרֻמָּ בִלְשׁוֹן הַכְּתוּב בְּתַהֲלִימַם מִשְׁכִּיל לְאִיתָן⁹⁷ הָאֲזַרְחִי⁹⁸
 'אִיתָן לְשׁוֹן תּוֹקֵף וְחוּק (כְּמִבּוּאָר בְּאַרוּכָה בְּתוֹרַת רַבּוֹתֵינוּ
 נְשִׂיאֵינוּ עַל פְּסוּק זֶה⁹⁹), נִמְשָׁךְ אֲצֵלוּ אֶצֶל כָּל יְהוּדֵי הַתּוֹקֵף
 בְּכָל עִנְיָנֵי הַתּוֹרָה וּמְצוּתֶיהָ
 עַד פְּדֵי מְסִירַת נַפְשׁ, פְּדִיעַת
 תּוֹרַת רַבֵּינוּ הַזְּקֵן¹⁰⁰ עַל
 הַפְּסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹי'
 אֲלֵקִינוּ הַיּוֹי' אֶחָד¹⁰¹, שְׁיִהוּדֵי
 אֵינוּ רוֹצִה וְאֵינוּ יְכוּל לְהִיּוֹת
 נַפְרָד (אֲפַגְעִרִסֶן קְרוּעַ וּמְנוּחָק)
 חֲסֵ-וְשָׁלוֹם מְאֻלָּקוֹת וְכִפִּי
 שֶׁמִּמְשִׁיךְ וּמְבֹאֵר.
 וְהָעִנְיָן בְּזֶה, פְּדִיעַת תּוֹרַת
 הַבְּעַל שֵׁם טוֹב שְׁמַבְאָר כְּבוֹד
 קְדוּשַׁת מוֹרֵי וְחִמֵּי אֲדָמוּר
 נְשִׂיא דוֹרְנוּ הַרְבִּי הַרִּי"צ
 בְּאַרוּכָה בְּדַבּוּר הַמַּתְחִיל
 בְּמֵאמְרוֹ הַפּוֹתָב בַּפְּסוּק בְּאִיכָה זְכוּר
 הַיּוֹי' מָה הָיָה לָנוּ הַבִּיטָה
 וְרָאָה אֵת חֲרַפְתָּנוּ¹⁰² - מִיּוֹסֵד
 עַל מְאָמְרוֹ הַזֶּה רִישׁ בְּרֵאשׁ,
 בְּתַחֲלִיל פְּרִשַׁת בְּחֻקוֹתֵינוּ¹⁰³,
 שְׁהַקְּבֵה אוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל
 עֲמִי¹⁰⁴ זְכוּר נָא מָה יַעֲזֵב בְּלֶק
 מִלְּךָ מוֹאָב וּמָה עָנָה אוֹתוֹ
 בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר גּוֹ', וּבְגִי
 יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים לְקֹדֶשׁ כִּי הוּא
 בְּתַשׁוּבָה זְכוּר¹⁰⁵ ה' מָה הָיָה

וְהִינּוּ, שְׁמַצֵּד הַתּוֹקֵף שְׁבִנְשַׁמַּת כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, שְׁזָהוּ
 עִנְיָן הַנְּרֻמָּ בִלְשׁוֹן הַכְּתוּב בְּתַהֲלִימַם מִשְׁכִּיל לְאִיתָן⁹⁷ הָאֲזַרְחִי⁹⁸
 'אִיתָן לְשׁוֹן תּוֹקֵף וְחוּק (כְּמִבּוּאָר בְּאַרוּכָה בְּתוֹרַת רַבּוֹתֵינוּ
 נְשִׂיאֵינוּ עַל פְּסוּק זֶה⁹⁹), נִמְשָׁךְ אֲצֵלוּ אֶצֶל כָּל יְהוּדֵי הַתּוֹקֵף
 בְּכָל עִנְיָנֵי הַתּוֹרָה וּמְצוּתֶיהָ
 עַד פְּדֵי מְסִירַת נַפְשׁ, פְּדִיעַת
 תּוֹרַת רַבֵּינוּ הַזְּקֵן¹⁰⁰ עַל
 הַפְּסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹי' אֲלֵקִינוּ הַיּוֹי' אֶחָד¹⁰¹, שְׁיִהוּדֵי
 אֵינוּ רוֹצִה וְאֵינוּ יְכוּל לְהִיּוֹת
 נַפְרָד (אֲפַגְעִרִסֶן) חֲסֵ וְשָׁלוֹם מְאֻלָּקוֹת.
 וְהָעִנְיָן בְּזֶה, פְּדִיעַת תּוֹרַת הַבְּעַל שֵׁם טוֹב שְׁמַבְאָר כְּבוֹד
 קְדוּשַׁת מוֹרֵי וְחִמֵּי
 אֲדָמוּר נְשִׂיא דוֹרְנוּ בְּאַרוּכָה בְּדַבּוּר הַמַּתְחִיל זְכוּר הַיּוֹי' מָה הָיָה לָנוּ
 הַבִּיטָה וְרָאָה אֵת חֲרַפְתָּנוּ¹⁰² - מִיּוֹסֵד עַל מְאָמְרוֹ הַזֶּה רִישׁ פְּרִשַׁת בְּחֻקוֹתֵינוּ¹⁰³,
 שְׁהַקְּבֵה אוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל עֲמִי¹⁰⁴ זְכוּר נָא מָה יַעֲזֵב בְּלֶק מִלְּךָ מוֹאָב וּמָה עָנָה
 אוֹתוֹ בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר גּוֹ', וּבְגִי יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים זְכוּר¹⁰⁵ ה' מָה הָיָה לָנוּ גּוֹ' זְכוּר

(96 מלאכי ג, ו. 97) לכאורה הכוונה גם לפירוש ד"איתן" מלשון ישן (ראה מקומות שבהערה 99) – "קדם" (המו"ל).
 (98) תהלים פט, א. (99) אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שלה. סה"מ תרח"ץ ע' סז. וש"נ. 100) "היום יום" כה תמוז.
 אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד. וראה סה"מ תרפ"ד ע' רטו. ע' רמג. ד"ה באתי לגני ה'ש"ית פ"ג (סה"מ
 ה'ש"ית ע' 115). פ"ד (שם ע' 117). 101) ואתחנן ו, ד. 102) סה"מ אידיש ע' 211 ואילך. 103) ח"ג קיב, א.ב. 104) מיכה
 ו, ה. 105) איכה ה, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לנו גו' זכר עֲדַתְךָ קְנִיַת קָדָם - שְׂבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּקָשִׁים שֶׁה'
 2 יִזְכֹּר אֶת בְּחִינַת מ"ה (שְׁזָהוּ הַחֶלֶק אֲלֵקָה מִמַּעַל מִמַּשׁ¹⁰⁶
 3 הַנִּשְׁמָה הָאֱלוּקִית) שֵׁשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל (שְׁעַל זֶה
 4 נֶאֱמַר¹⁰⁷ בְּתוֹרָה וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מ"ה הַיּוֹי' אֲלֵקִיף שׂוֹאֵל
 5 מִעֲמֻךְ), שְׁזָהוּ מ"ה הַיּוֹי'
 6 לְנו", שְׂבָחִינֵת מ"ה הַנִּשְׁמָה
 7 הָאֱלוּקִית הִיא בְּתוֹקֶף אֶצֶל כָּל
 8 אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַד
 9 שֶׁהַדְּבָר הַתּוֹקֵף שֶׁל הַנִּשְׁמָה שֶׁל כָּל
 10 אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בָּא גַם בְּפֹעֵל,
 11 כְּפִי שְׂמִפְרֵשׁ הַרְבֵּי הַרְיִי"צ שֵׁם
 12 בַּמֵּאמַר הַנּוֹכַח הַמְשִׁיךְ הַפְּתוּב:
 13 הַבֵּיטָה וּרְאֵה אֶת חֲרַפְתָּנוּ,
 14 שְׁגָם שֶׁאֵפִלוּ הַפְּשׁוּטִים
 15 שְׂבִיִּישְׂרָאֵל מִחֲרָפִים וּמוֹסְרִים
 16 נִפְשָׁם לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לַיהוָה,
 17 מִצַּד אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל. וּמוֹבָן
 18 שְׂבִיבָה בַּמִּוִּירָה הוּא עַל הַמְסִירוֹת נִפְשׁ
 19 לַאֲהַבַת יִשְׂרָאֵל נִכְלָל גַּם עֲנִיָן
 20 הַמְסִירֵת נִפְשׁ עַל כָּל הַתּוֹרָה
 21 וּמִצְוֹת, שְׁהֵרִי יְדוּעָה תּוֹרַת
 22 רַבִּינוּ הַזְּקֵן¹⁰⁸ שְׂוֹאֵהֶבֶת
 23 לְרַעַף כְּמוֹךָ¹⁰⁹ חַד דַּבֵּר אֶחָד
 24 הוּא עִם וְאֶהְבֵּת אֶת הַיּוֹי'
 25 אֲלֵקִיף¹¹⁰, וְכִינּוֹן שְׂוֹאֵהֶבֶת ה'
 26 הִיא שְׂרֵשׁ כָּל הַרְמ"ח מִצְוֹת
 27 עֲשֵׂה, כּוֹלָל גַּם הַמְצִוֹת עֲשֵׂה
 28 דִּירָאֵת ה', שֶׁהִיא יְרֵאָה שְׂרֵשׁ
 29 הַשֵּׁס"ה לֹא תַעֲשֵׂה¹¹¹, כַּמְבֹאֵר
 30 בַּסֵּפֶר הַתְּנַיִן, "כִּי הֵאֱהָבָה הִיא שְׂרֵשׁ
 31 כָּל רַמ"ח מִצְוֹת־עֲשֵׂה וּמִמֶּנָּה הֵן
 32 נִמְשַׁכּוֹת וּבִלְעֵדָה אֵין לָהֶן קִיּוֹם אִמִּיתִי
 33 כִּי הַמְקִיִּימָן בַּאֲמֵת הוּא הָאוֹהֵב אֶת שֵׁם
 34 ה' וְחָפֵץ לְדַבְּקָה בּוֹ בַּאֲמֵת וְאִי אִפְשֵׁר
 35 לְדַבְּקָה בּוֹ בַּאֲמֵת כִּי אִם בְּקִיּוֹם רַמ"ח
 36 פְּקוּדֵינָן שֶׁהֵם רַמ"ח אַבְרִינָן דַּמְלַכָּא
 37 כִּכְיֹכּוֹל כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּקְוָם אַחַר
 38 וְהִירָאָה הִיא שְׂרֵשׁ לַשֵּׁס"ה לֹא-תַעֲשֵׂה
 39 כִּי יֵרָא לְמִרּוּד בַּמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים
 40 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אוֹ יְרֵאָה פְּנִימִית מִזּוֹ

שְׂבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּקָשִׁים שֶׁה'
 – שְׂבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּקָשִׁים שֶׁה'
 יִזְכֹּר אֶת בְּחִינַת מ"ה (שְׁזָהוּ הַחֶלֶק אֲלֵקָה
 מִמַּעַל מִמַּשׁ¹⁰⁶) שֵׁשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל
 (שְׁעַל זֶה נֶאֱמַר¹⁰⁷ וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מ"ה הַיּוֹי'
 אֲלֵקִיף שׂוֹאֵל מִעֲמֻךְ), שְׁזָהוּ מ"ה הַיּוֹי'
 שְׂבָחִינֵת מ"ה הִיא בְּתוֹקֶף אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַד שֶׁהַדְּבָר בָּא גַם בְּפֹעֵל, כְּפִי
 שְׂמִפְרֵשׁ שֵׁם הַמְשִׁיךְ הַפְּתוּב: הַבֵּיטָה וּרְאֵה אֶת
 חֲרַפְתָּנוּ, שְׁגָם הַפְּשׁוּטִים שְׂבִיִּישְׂרָאֵל מִחֲרָפִים
 וּמוֹסְרִים נִפְשָׁם לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לַיהוָה, מִצַּד
 אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל. וּמוֹבָן שְׂבִיבָה נִכְלָל גַּם עֲנִיָן
 הַמְסִירֵת נִפְשׁ עַל כָּל הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, שְׁהֵרִי
 יְדוּעָה תּוֹרַת רַבִּינוּ הַזְּקֵן¹⁰⁸ שְׂוֹאֵהֶבֶת לְרַעַף
 כְּמוֹךָ¹⁰⁹ חַד הוּא עִם וְאֶהְבֵּת אֶת הַיּוֹי' אֲלֵקִיף¹¹⁰,
 וְכִינּוֹן שְׂוֹאֵהֶבֶת ה' הִיא שְׂרֵשׁ כָּל הַרְמ"ח מִצְוֹת
 עֲשֵׂה, כּוֹלָל גַּם הַמְצִוֹת עֲשֵׂה דִירָאֵת ה', שֶׁהִיא
 שְׂרֵשׁ הַשֵּׁס"ה לֹא תַעֲשֵׂה¹¹¹, הַרִי מוֹבָן, שְׂוֹאֵהֶבֶת
 לְרַעַף כְּמוֹךָ קְשׁוּר וְנִגְעָשָׁה כּוֹלָל חַד עִם כָּלֹּת
 הַעֲנִיָן דְּקִיּוֹם הַמְצִוֹת, כּוֹלָל גַּם לִימּוּד הַתּוֹרָה,
 גְּדוּל תְּלִמּוּד שְׂמִבִּיא לִיְדֵי מַעֲשֵׂה¹¹². וְנִמְצָא,
 שֶׁהַמְסִירֵת נִפְשׁ (חֲרַפְתָּנוּ) עַל אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל
 כּוֹלָלֵת גַּם עֲנִיָן הַמְסִירֵת נִפְשׁ עַל כָּל עֲנִיָן שֶׁל
 יְהוּדוּת, עַל יְדֵי זֶה שְׂמִסְבִּירִים לוֹ בְּדַרְכֵי נֹעֵם
 וּבְדַרְכֵי שְׁלוֹם (שְׂאֹז נִכְנָסִים הַדְּבָרִים אֶל הַלֵּב¹¹³ וּפּוֹעֲלִים פְּעוּלְתָם) שְׂפָדֵי
 לְהִיּוֹת בְּיְהוּדוּתוֹ צָרִיף לְקַנִּים עֲנִיָּנֵי הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת עַד לְאוֹפֵן שֶׁל מְסִירַת נִפְשׁ.
 וְעֲנִיָּן זֶה (שְׂמֵהֶתוֹקֵף שְׂבִנְשַׁמַּת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִמְשֵׁךְ הַתּוֹקֵף בְּעֲנִיָּנֵי
 הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת) מְרוֹמְזוֹ בְּהַמְשֵׁךְ הַפְּתוּב גְּאֵלְתָּ שְׂכַט נַחֲלַתְךָ, כִּי כְּדֵי
 לְהִיּוֹת בְּמַעֲמָד וּמַצְבַּ שֶׁל חִירוּת (גְּאוּלָּה) צָרִיף לְהִיּוֹת קִיּוֹם
 הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ, כְּנִזְכָּר לְעִיל (סְעִיף ד') מְדַבְּרֵי הַבְּרִייתָא
 דְּקִינֵן תּוֹרָה שְׂאִין לָךְ בֶּן חוֹרִין אֲלֵא מִי שְׂעוֹסֵק בְּתִלְמוּד
 תּוֹרָה, שְׂנֶאֱמַר חֲרוּת עַל הַלּוּחוֹת, אֵל תִּקְרֵי חֲרוּת אֲלֵא
 חֲרוּת.

106) תְּנִיא רַפ"ב. (107) עֵקֶב יו"ד, יב. (108) סֵפֶר הַשִּׁיחֹת קִיץ ה'ש"ת ע' 23. וְרֵאָה סֵה"מ תַּרְצ"א ע' צד. סֵפֶר הַשִּׁיחֹת
 תַּרְפ"ט ע' 56. וְעוֹד. (109) קְדוּשִׁים יט, יח. (110) וְאַתְחַנֵּן ו, ה. (111) תְּנִיא פ"ד. (112) קִידוּשִׁין מ, ב. וְש"נ. (113) רֵאָה סֵפֶר
 הַיִּשָּׁר לר"ת שְׂעוֹר יג. שְׁל"ה סט, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְכִינּוֹן שְׁתַּכְלִית הַפְּנוּנָה הַמְּטֵרָה שֶׁל הַתּוֹרָה וּמַצּוּתֶיהָ הִיא
 2 לַעֲשׂוֹת לוֹ יְתַבְּרָךְ דִּירָה בַּתְּחִתּוֹנִים¹¹⁴, שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה הִתְחַתּוֹן
 3 יְהִיָּה מְקוֹם שֶׁל גִּילּוֹי אֱלוּקוֹת וְהִשְׁרָתָה הַשְׂכִּינָה הִנֵּה עַל זֶה מִמְּשִׁיךְ
 4 בַּפְּתוּב: הֵר צִיּוֹן זֶה שְׁכַנְתָּ בוֹ וּכְפִי שִׁמְשִׁיךְ וּמִבְּאֵר.
 5 וְהַעֲנֵן בְּזֶה, דְּהִנֵּה אֵימָא מוֹבָא
 6 בִּירוּשָׁלַיִם¹¹⁵ חֲזַרְנוּ עַל כָּל 1 וְכִינּוֹן שְׁתַּכְלִית הַפְּנוּנָה שֶׁל הַתּוֹרָה וּמַצּוּתֶיהָ
 7 הַמְּקַרָא וְלֹא מִצְאָנוּ שְׁנִקְרָאוּ 2 הִיא לַעֲשׂוֹת לוֹ יְתַבְּרָךְ דִּירָה
 8 יִשְׂרָאֵל צִיּוֹן אֱלָא כַּפְסוּק זֶה 3 בַּתְּחִתּוֹנִים¹¹⁴, הִנֵּה עַל זֶה מִמְּשִׁיךְ בַּפְּתוּב: הֵר
 9 (שְׁנִאֲמַר¹¹⁶ בַּנְּבוּאָה יִשְׁעִי) 4 צִיּוֹן זֶה שְׁכַנְתָּ בוֹ. וְהַעֲנֵן בְּזֶה, דְּהִנֵּה אֵימָא
 10 לֵאמֹר לַצִּיּוֹן עֲמִי אָתָּה. וְעֲנֵן 5 בִּירוּשָׁלַיִם¹¹⁵ חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַמְּקַרָא וְלֹא מִצְאָנוּ
 11 זֶה שְׁבַנֵי יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צִיּוֹן 6 שְׁנִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל צִיּוֹן אֱלָא זֶה (שְׁנִאֲמַר¹¹⁶) לֵאמֹר
 12 נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שְׁלֹשֶׁת הָעֲנִינִים 7 לַצִּיּוֹן עֲמִי אָתָּה. וְעֲנֵן זֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שְׁלֹשֶׁת
 13 שְׁנִזְכָּרוֹ לִפְנֵי זֶה בַּפְּתוּב¹¹⁷: 8 הָעֲנִינִים שְׁנִזְכָּרוֹ לִפְנֵי זֶה בַּפְּתוּב¹¹⁷: וְאָשִׁים
 14 וְאָשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיָּה, הוּא עֲנֵן 9 דְּבָרֵי בְּפִיָּה, הוּא עֲנֵן הַתּוֹרָה, וּבְצַל יְדֵי כְּפִיתֶיךָ,
 15 הַתּוֹרָה, וּבְצַל יְדֵי כְּפִיתֶיךָ, 10 הוּא עֲנֵן הַמְּצוּוֹת (גְּמִילוּת חֲסָדִים), לְנִטּוּעַ
 16 הוּא עֲנֵן הַמְּצוּוֹת (גְּמִילוּת 11 שְׁמַיִם וְלִיסוּד אֶרֶץ, הוּא עֲנֵן הַקְּרַבְנוֹת
 17 חֲסָדִים), לְנִטּוּעַ שְׁמַיִם 12 (עֲבוּדָה), שְׁזָהוּ כְּלָלוֹת הָעֲנֵן דְּקִיּוּם הַתּוֹרָה
 18 וְלִיסוּד אֶרֶץ, הוּא עֲנֵן 13 וּמַצּוּת. וּכְדִי שְׁבַנֵי יִשְׂרָאֵל יִזְכָּלוּ לְקִיּוּם תּוֹרָה
 19 הַקְּרַבְנוֹת (עֲבוּדָה), שְׁזָהוּ 14 וּמַצּוּת בְּפוּעַל כְּרַצוֹן הַקְּב"ה [שְׁזָהוּ בְּרַדְאֵי רַצוֹנוֹ
 20 שְׁלוּשָׁה עֲנִינִים אֵלּוּ כְּלָלוֹת הָעֲנֵן 15 שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְכַאֲמֹר לְעִיל
 21 דְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמַצּוּת. וּכְדִי 16 בְּתוֹרַת הַבְּעַל שֵׁם טוֹב בְּפִירוּשׁ זְכַר ה' מָה הִיא
 22 שְׁבַנֵי יִשְׂרָאֵל יִזְכָּלוּ לְקִיּוּם 17 לָנוּ הַבִּיטָה וְרָאָה אֶת חֲרַפְתָּנוּ, שְׁכַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מְחַרֵּף וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ עַל
 23 תּוֹרָה וּמַצּוּת בְּפוּעַל כְּרַצוֹן הַקְּב"ה [שְׁזָהוּ בְּרַדְאֵי רַצוֹנוֹ 18 קִיּוּם הַתּוֹרָה וּמַצּוּת, מִצַּד בְּחִינַת מ"ה שְׁבַנְשִׁמְתוֹ], הִנֵּה בְּשִׁבְלֵי זֶה נִיתְּנָה לְהֵם
 24 הַקְּב"ה [שְׁזָהוּ לַעֲשׂוֹת אֶת רַצוֹן 19 אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (כַּח מַעֲשֵׂי הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לְהֵם נִחְלַת גּוֹיִם (כַּנְזָכַר לְעִיל סְעִיף
 25 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַדְאֵי רַצוֹנוֹ 20 שֵׁם טוֹב בְּפִירוּשׁ זְכַר ה' מָה
 26 שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, 21 עַל שֵׁם שְׁשׁוּכְנַת וּמִתְלַבְּשֶׁת בַּתְּחִתּוֹנִים¹¹⁸, שׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן – בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל
 27 וְכַאֲמֹר לְעִיל בְּתוֹרַת הַבְּעַל 22 שְׁנִקְרָאִים צִיּוֹן, וְגַם בְּהֵר צִיּוֹן כְּפִשׁוּטוֹ (שְׁהֵרִי אֵין מְקַרָא יוֹצֵא מִיְדֵי
 28 חֲרַפְתָּנוּ, שְׁכַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל 23 פְּשׁוּטוֹ¹¹⁹), שְׁבַנְזָה נְכַלְלַת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (אֶרֶץ הַקְּדוּשׁ) כּוּלָּה, כְּמֵאֲמַר
 29 שֵׁם טוֹב בְּפִירוּשׁ זְכַר ה' מָה 24 רַצוֹן לְעִיל בְּתוֹרַת הַבְּעַל (צִיּוֹן) שְׁתַּתְּפִשֵׁט בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
 30 חֲרַפְתָּנוּ, שְׁכַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל 25 וְיִהְיֶה רַצוֹן שְׁיִקְרָאִים מֵאֲמַר הַמְּדַרְשׁ עַל הַפְּסוּק הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֵם,
 31 מְחַרֵּף וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ עַל קִיּוּם 26 מִשְׁבַּחַר בִּיעֲקֹב וּבְנִיּוֹ (שְׁכּוּלָל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד סוּף כָּל
 32 הַתּוֹרָה וּמַצּוּת, מִצַּד בְּחִינַת 27 הַדּוֹרוֹת) קָבַע לְהֵם רֹאשׁ חֲדָשׁ שֶׁל גְּאוּלָּה שְׁבוֹ נִגְאָלוּ וּבוֹ עֲתִידִין לְהִגְאָל,
 33 מ"ה (שְׁבַנְשִׁמְתוֹ], הִנֵּה 28 שְׁיִוְמָשֶׁף חֲדָשׁ שֶׁל גְּאוּלָּה מְכַל הָעֲנִינִים הַמְּצִירִים וּמְעִיקִים לִיהוּדֵי וְלִיְהוּדוֹת,
 34 בְּשִׁבְלֵי זֶה נִיתְּנָה לְהֵם לְבַנֵי 29 וְעַל אַחַת כְּמָה וְכַמָּה שְׁלֹא יְהִיוּ עֲנִינִים שְׁמִצְרִירִים וּמְעִיקִים יוֹתֵר וּמְבַלְבְּלִים
 35 יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (כַּח 30 שְׁזָהוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 36 מַעֲשֵׂי הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לְהֵם 31 עֲנֵן הֵר צִיּוֹן זֶה שְׁכַנְתָּ בוֹ,
 37 נִחְלַת גּוֹיִם (כַּנְזָכַר לְעִיל 32 הַתּוֹרָה וּמַצּוּת, מִצַּד בְּחִינַת
 38 סְעִיף ג), שְׁזָהוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל 33 מ"ה (שְׁבַנְשִׁמְתוֹ], הִנֵּה
 39 עֲנֵן הֵר צִיּוֹן זֶה שְׁכַנְתָּ בוֹ,

(114) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ. 115) תענית פ"ד סוף ה"ב. מגילה פ"ג ה"ו. 116) ישעי' נא, טז. 117) ראה ד"ה ציון במשפט תפדה באוה"ת דברים ע' לו. ד"ה הנ"ל דשנת תער"ב ודשנת עדר"ת. ועוד (מקרבן העדה לירושלמי שם). 118) תניא פמ"א (נז, ב). פנ"ב. ועוד. 119) שבת סג, א. וש"נ. 120) ראה פסיקתא רבתי פ"א (פ' שבת ור"ח), ג. יל"ש ישעי' רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁמַצִּירִים וּמַעֲיָקִים יוֹתֵר וּמִכְּלָפְלִים לְצִלּוֹתָא דְנַפְשָׁא
2 צִלּוֹת הַנֶּפֶשׁ וְהַדַּעַת הַדְּרוֹשָׁה¹²¹ לְאֶסְקִי שְׁמַעְתָּתָא אֲלִיבָא
3 דְהַלְכְתָּא, לְהַגִּיעַ לְמַסְקָנָה וּלְפַסּוֹק הַלְכָה מִתּוֹךְ הַסּוּגִיָּה שְׁעַל יְדֵי זֶה
4 פְּסִיקַת הַלְכָה בְּאֵה בְּגֵלוּי הַמַּעֲלָה דְגָדוּל תְּלִמוּד שְׁמַכְבִּיא לְיַדִּי
5 מַעֲשָׂה. וּבְקָרוֹב מִמֶּשׁ יְקוּיִים
6 לְמַטָּה מַעֲשָׂה טְפָחִים בְּתוֹךְ 1 לְצִלּוֹתָא דְנַפְשָׁא הַדְּרוֹשָׁה¹²¹ לְאֶסְקִי שְׁמַעְתָּתָא
7 גִּרְי הַמַּצִּיאֹת הַתַּחְתּוֹנָה הַעֲנִנָּן 2 אֲלִיבָא דְהַלְכְתָּא, שְׁעַל יְדֵי זֶה בְּאֵה בְּגֵלוּי
8 וְזָכוֹר עֲדַתְךָ קִנִּיתָ קָדָם, 3 הַמַּעֲלָה דְגָדוּל תְּלִמוּד שְׁמַכְבִּיא לְיַדִּי מַעֲשָׂה.
9 שְׁעִנָּן הַזְּכָרוֹן כְּפִי שְׁהוּא 4 וּבְקָרוֹב מִמֶּשׁ יְקוּיִים לְמַטָּה מַעֲשָׂה טְפָחִים
10 לְמַעֲלָה אֲצַל הַקְּבָ"ה, יוֹמֵשׁךָ 5 הַעֲנִנָּן וְזָכוֹר עֲדַתְךָ קִנִּיתָ קָדָם, שְׁעִנָּן הַזְּכָרוֹן
11 לְמַטָּה, כְּמוֹ בְּקָרִיעַת יַם סוּף 6 כְּפִי שְׁהוּא לְמַעֲלָה אֲצַל הַקְּבָ"ה, יוֹמֵשׁךָ לְמַטָּה,
12 שְׁאֲצִילוֹת נִמְשָׁךְ מִלְמַעְלָה 7 כְּמוֹ בְּקָרִיעַת יַם סוּף שְׁאֲצִילוֹת נִמְשָׁךְ לְמַטָּה
13 לְמַטָּה בְּבִרְיָאָה יִצִּירָה וְעֲשִׂיָה 8 בְּבִרְיָאָה יִצִּירָה וְעֲשִׂיָה בְּאֹפֶן גְּלוּי, עַד שְׂרָאָתָה
14 בְּאֹפֶן גְּלוּי, עַד שְׂרָאָתָה 9 שְׂפָחָה עַל הַיָּם כּו', וּכְמוֹ כֵּן תַּתְּגַּלֶּה מַעֲלָתְךָ שֶׁל
15 שְׂפָחָה עַל הַיָּם כּו', אֵת גִּילּוּי 10 יִשְׂרָאֵל כְּפִי שְׂקָדְמוֹ לְכָל סֵדֵר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת
16 אֵלּוּלוֹת שְׁמַאִיר בַּעֲלוֹם הָאֲצִילוֹת, 11 (שְׂזָהוּ הַפִּירוּשׁ שְׂקָדְמוֹ לְעוֹלָם, לֹא רַק לְעוֹלָם הָעֲשִׂיָה, אֲלָא לְכָל סֵדֵר
17 וּכְמוֹ כֵּן תַּתְּגַּלֶּה מַעֲלָתְךָ שֶׁל 12 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת), וּבְאֹפֶן שִׁיּוּמֵשׁךָ מִיַּמֵּי קָדָם לִיַּמֵּי עוֹלָם (כְּשֵׁנִי הַפִּירוּשִׁים
18 יִשְׂרָאֵל כְּפִי שְׂקָדְמוֹ לְכָל סֵדֵר 13 הַנְּזָכָרִים לְעִיל). וְכִימֵי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׂגַאֲלַתְּ שְׂבֻט נַחֲלֶתְךָ – יוֹמֵשׁךָ
19 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת (שְׂזָהוּ הַפִּירוּשׁ 14 גַּם עֵתָה הַעֲנִנָּן דְּאֶרְאֻנּוּ נִפְלְאוֹת, שְׁבִנְסִין עֲתִידִין שְׂבֻט נַחֲלֶתְךָ לְהַגָּאֵל, וְעַד
20 שְׂקָדְמוֹ לְעוֹלָם, לֹא רַק 15 לְהַר צִיּוֹן זֶה שְׂכַנְתָּ בּוֹ, כְּפִי שְׂאֶרְצִי יִשְׂרָאֵל שְׁיִיכַת לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שְׂבֻכָל
21 לְעוֹלָם הָעֲשִׂיָה שְׁהוּא הַעוֹלָם 16 מְקוֹם שְׁנַמְצָא יֵשׁ לוֹ חֶלֶק וְנַחֲלָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל¹²², וְיִתִּירָה מִזֶּה (שְׂהַרֵי אֵין
22 תַּחְתּוֹן בִּיּוֹתֵר, אֲלָא לְכָל סֵדֵר 17 זֶה מִסְפִּיק עֲדִינָן), שְׁשִׁיכַת בְּגֵלוּי לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְלְכָל יִשְׂרָאֵל בְּכָלְלוֹתוֹ,
23 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת), וּבְאֹפֶן 18 בְּגַאֲוִלָּה הָאֲמִיתִית וְהַשְׁלִימָה עַל יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, יְבוּא וְיִגְאֲלָנוּ וְיִוְלִיכָנוּ
24 שִׁיּוּמֵשׁךָ מִיַּמֵּי קָדָם לִיַּמֵּי 19 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׂגַאֲלַתְּ שְׂבֻט
25 עוֹלָם (כְּשֵׁנִי הַפִּירוּשִׁים 20 שְׂקָדְמוֹ לְעוֹלָם, לֹא רַק 21 לְעוֹלָם הָעֲשִׂיָה שְׁהוּא הַעוֹלָם
22 תַּחְתּוֹן בִּיּוֹתֵר, אֲלָא לְכָל סֵדֵר 23 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת), וּבְאֹפֶן 24 שִׁיּוּמֵשׁךָ מִיַּמֵּי קָדָם לִיַּמֵּי
25 עוֹלָם (כְּשֵׁנִי הַפִּירוּשִׁים 25 עוֹלָם (כְּשֵׁנִי הַפִּירוּשִׁים 26 הַנְּזָכָרִים לְעִיל). וְכִימֵי צִאתְךָ
26 הַנְּזָכָרִים לְעִיל). וְכִימֵי צִאתְךָ 27 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׂגַאֲלַתְּ שְׂבֻט

(121) ראה מגילה כח, ב. (122) ראה שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך סימן תקלו. לקו"ש ח"כ ע' 309. וש"נ.

המשך ביאור למסכת סוטה ליום שלושה עשר לעומר עמ' א

1 הברייא, ואל תתמה היאך שיהיה ברזל צף על המים, שהרי
2 כתיב בתלמודי אלישע, "ויחי האחד מפיל תקורה ואת הברזל
3 נפל אל המים וגו', אהה ארזני והוא שאול ויאמר איש האלהים
4 אנה נפל וייראהו את המקום ויקצב עין וישלך שמה ויצף
5 הברזל", הרי שאלישע הנביא הציף את הברזל על המים, משום
6 שרצון יראו יעשה. והלא – ולכן אין לתמה על הדבר, שהרי
7 הדברים קל וחומר, ומה אלישע שהיה תלמידו של אליהו,
8 ואלהיו היה תלמידו של משה, שהרי תורתו של משה לימד
9 לאליהו, ומצינו שצף הברזל מפניו, מפני משה רבינו על אחת
10 כמה וכמה.
11 רבי נתן אומר, לא היה הארון מונח בנילוס, אלא בקברניט –
12 בקברות של מלכים הנה קבור, הלך משה ועמד על קברניט של

מלכים – במקום קברותיהם, ואמר, יוסף, הגיע עת שנשבוע תקדוש
ברוך הוא שאני גואל אתכם, והגיעה זמן קיום השבועה שהשבועת
את ישראל להעלות עצמותיך. אם אתה מראה עצמך מומב, ואם
לאו, הרי אנו מנוקין משבועתך, באותה שעה נודעו ארזנו של
יוסף והכיר משה שהוא ארזנו, נטלו משה והביאו אצלו.
וכל אותן שנים שהיו ישראל במדבר בדרך עלייתם לארץ כנען,
היו שני ארזנות הללו, אחד של מות – ארזנו של יוסף, ואחד של
שכינה – ארון הברית שבו היו הלוחות, מהלכין זה עם זה, והיו
עוברים ושבים שראו זאת זה לצד זה אומרים, מה מיכן של – מה
הם שני ארזנות הללו, אמרו להם ישראל, ארון אחד הוא של מות,
ואחד של השכינה. חזרו ושאלו, וכי מה, דרבו של מות לתקף עם
ארזן שבו השכינה לצידו. אמרו להם ישראל,